

Kvægavlen, Slagtekvæget og Kvæghandelen i Rusland
med Hensyn til dette Lands Fremtidsudsig
overfor Europas Kjødforsyning.

Af Gouvernementsdyrlæge *C. Mæhl* i Nishnij-Nowgorod.

Naar man betragter Rusland i sin Helhed, kan der ikke være Tvivl om, at det russiske Rige af Naturforholdene fortrinsvis er henvist til at være et kvægavlende Land, og skjøndt langt fra alle Egne i den Henseende ere lige gunstige, da der endog gives saadanne, hvor Jordbundsforholdene og de klimatiske Naturbetingelser næsten sætte uoverstigelige Hindringer i Vejen for et ordnet Husdyrhold, medens der paa den anden Side findes umaadelige Strækninger, der ligesom af Naturen ere bestemte for Kvægholdet, saa kan der dog ikke strides om, at Kvægavlens Udvikling i Rusland er een af de væsentligste Betingelser for Landets fremtidige økonomiske Velstand.

Hidindtil er det rigtignok Agerbruget, der har været betragtet som Ruslands væsentligste Indtægts- og Ernæringskilde, og selv den Dag idag holde Russerne af at kalde deres Fædreland for et af Europas Kornkamre, hvilket det tildels tidligere ogsaa har været; men de sidste Aaringer have tydelig viist, at Ruslands Kornudførsel ikke kan tjene som Maalestok for det virkelige Overskud af ophobet Brødfrugt, da Udførselen ofte kun har været Resultatet af det økonomiske Tryk, hvorunder Landbefolkningen lever, og som hyppig tvinger denne til at sælge i Utide, hvad den senere selv kommer til at mangle. Mere og

mere har man ogsaa her maattet overbevise sig om, at Agerbruget i og for sig ikke er nogen uudtømmelig Guldgrube, og at et indbringende rationelt Agerbrug ikke er tænkeligt uden et ordnet Kvæghold. Det er nu et uomstrideligt Faktum, der foruroliger alle Fagmænd, at alle de frugtbare Egne, der her under Et kaldes Muldjordsrayonen, og som indbefatter en stor Del af Central-, Syd- og Sydøstrusland, ved et gennem mange Slægtled fortsat graadigt Rovsystem, ved hvilket man tog uden at give, lidt efter lidt ere blevne udtærede og ufrugtbare. At dette virkelig forholder sig saaledes, sees tydelig af de sidste Aars Misvæxt, som netop traf disse Ruslands mest begunstigede Egne. Men medens derfor nu Agerbruget i mange Egne ved Menneskenes egen Sorgløshed og gammel Slendrian er blevet til en højest usikker Indtægtskilde, er der paa den anden Side i Rusland store Strækninger mod Nord, Øst og Sydøst, som paa Grund af Jordbundsforholdene, Klimaet eller den afsides Beliggenhed dels ere fuldstændig ubrugelige til Agerdyrkning, dels kun ere i Stand til at give et saa ringe Høstudbytte, at Agerbruget i og for sig aldrig vil være tilstrækkeligt til at bringe Velstand til disse Egne. Erfaringen har derimod viist, at mange af disse af Naturen stedmoderlig behandlede Egne ved Omhu fra Menneskets Side ingen Hindringer stille i Vejen for et indbringende og ordnet Kvæghold. Dette gjælder saaledes for en stor Del af Nordrusland og ligeledes med Hensyn til de udstrakte Saltstepper, der fra det kaspiske Hav strække sig langt ind i det asiatiske Rusland.

Ved Siden af Agerbruget og Kvægavlen, eller rettere konkurrerende med disse, udvikles nu i Rusland mere og mere Fabriksvirksomheden; men uagtet Landets Rigdom paa Metaller og andre Raamaterialer samt Overflod paa Brændsel, som Stenkul, Naphta og Brænde, har Industri og Fabriksvirksomhed dog ikke kunnet udvikle sig uden Statens umiddelbare Beskyttelse og Understøttelse, og Udførselen af Industriprodukter er i Forhold til Indførselen

forsvindende. Dog, selv om Rusland i den Henseende maaske har en stor Fremtid for sig, saa er jo Fabriksvirksomheden ikke den nationale Erhvervskilde, der bedst bidrager til at fordele Magt og Velstand ligelig, og desuden er Fabriksvirksomhedens Forhold til Agerbruget et ganske andet end Kvægavlens. Der kan derfor ikke være Tvivl om, at det maa være een af den russiske Regjerings vigtigste Opgaver at befordre Kvægavlens Udvikling, samt understøtte Alt, hvad der staaer i mere eller mindre umiddelbar Forbindelse hermed.

Her har man ogsaa længe havt dette for Øje, men forinden man direkte kunde arbejde hen imod at forøge Kvægets Produktionsværdi ved Racernes og Holdets Forbedring, har Regjeringen maattet sørge for at faa Bugt med een af de væsentligste Hindringer for Kvægavlens normale Udvikling, nemlig Kvægpesten. Den Skade, som Kvægpesten gjorde, bestod ikke alene i, at den i mange Tilfælde forvandlede Kvægavlen til et Lotterispil, hvorved der kun var lidt at vinde, men meget at tabe, den var endnu skadeligere ved, som en Hindring for Afsætningen til Udlandet, at bidrage til at presse Kvægpriserne ned og gjøre dem vaklende; da Ruslands eget Forbrug af Slagtedyr forholdsvis kun er ringe, og i ethvert Tilfælde ikke er tilstrækkelig til at holde Priserne i Vejret eller gjøre dem faste. Man kan vel sige, at den russiske Kvægavl har lidt ligesaa meget af den forbudte Udførsel til Udlandet som af Kvægpesten selv. Kvægpesten var altsaa et dobbelt Onde, og det har derfor i en Række af Aar været Regjeringens alvorligste Bestræbelser at faa Bugt med Kvægpesten, for dernæst senere at bevæge de udenlandske Magter til at aabne deres Markeder for russisk Kvæg. I den første Henseende har man opnaaet meget, i den sidste derimod foreløbig kun meget lidt. Skjøndt Kvægpesten jo var den væsentligste Anstødssten, blev det dog ogsaa bestandig fremhævet af de udenlandske Magter, naar Rusland henvendte sig til dem for at opnaa Indrømmelser med Hensyn til Kvægexporten, at Ruslands Veterinærvesen i det

Hele ikke var ordnet tilstrækkelig betryggende, til at kunne byde nogen Garanti mod den Fare, der truede de respektive Lande ved Indførsel af russisk Kvæg. Det eneste Land, der fornylig har gjort Rusland Indrømmelser i den Henseende, er Frankrig, som fra forrige Aar af har tilladt Indførsel af russiske Faar pr. Dampskib fra Sortehavshavnene til Marseille, dog med Iagttagelse af mange Forsigtighedsregler.

Imidlertid have Forholdene her i Rusland med Hensyn til Kvægpesten og Veterinærvæsenet betydelig forandret sig, og medens de ovennævnte Anker og Forbud vel i sin Tid have været fuldt berettigede, saa kan dette langtfra siges at være Tilfældet nu. Det virkelige Forhold i denne Henseende er kun lidet kjendt i Udlandet, hvor man dels af Uvidenhed, dels af gammelt politisk Nag, paa dette som paa mange andre Omraader, vedbliver at gjøre et Skræmmebillede af Rusland.

Med Energi har den russiske Regjering nu i en Række af Aar ført Kamp mod Kvægpesten, og man har endelig opnaaet, at denne Sygdom næsten helt er fortrængt fra det europæiske Ruslands Enemærker. Det er rigtignok endnu kun et kort Tidsrum, at man kan rose sig af dette heldige Resultat, men da dette ikke er tilfældigt og tvertimod staaer i umiddelbar Forbindelse med den almindelig lovgyldige Anvendelse af Nedslagningsystemet i hele Rusland siden 1887, kan man være sikker paa, at Kvægpesten aldrig mere vil naa nogen større Udbredelse i det europæiske Rusland. Resultatet var forbausende og langt mere glimrende, end selv de ivrigste Tilhængere af Nedslagningsystemet havde turdet vente det, thi i mange Egne af Rusland sætte Befolkningens Levevis og de Principer, hvorefter Kvægavlen ledes, tilsyneladende store Hindringer i Vejen for en streng Gjennemførelse af Nedslagningsystemet med de dertil knyttede uundgaaelige Karantæneforholdsregler. Erfaringen har imidlertid viist det Modsatte. Forresten var Nedslagning af kvægsyge Dyr allerede tidligere blevet anvendt her i en Række af Aar,

da Loven om Nedslagning blev udstedt allerede i 1879*). Denne traadte imidlertid ikke i Kraft i hele Rusland paa een Gang, men blev til en Begyndelse kun anvendt i de nordligere og centrale Gouvernementer, medens dens Gyl-dighed dengang ikke blev udstrakt til Steppeegnene. Her traadte den i Kraft først i 1887 og 1888. Medens der fra 1876 til 1886 i det europæiske Rusland aarlig kreperede fra 130000 til 429000 Stkr. Kvæg af Pesten, for-mindskedes dette Tab allerede i 1887 ved almindelig Ned-slagning af alle kvægsyge Dyr til 91349 Stykker Kvæg. I 1888 var Tabet kun 46230 Stykker Kvæg, og dette Tab formindskedes senere Aar efter Aar. I 1889 kreperede saaledes kun 2545, i 1890 1600 og i 1891 2270 Stykker Kvæg af Pesten. Men samtidig er Kvægpestens Udbre-delse i det europæiske Rusland bleven indskrænket til en meget begrænset Rayon. Endnu i 1887 herskede den i 31 Gouvernementer og i 1888 i 25 Gouvernementer, men i 1889 optraadte den kun i 5 Gouvernementer, i 1890 i 6 Gouvernementer og endelig i 1891 i 3 Gouvernementer, nemlig det Samarske, Ufimske og Orenburgske. Foruden disse tre Gouvernementer har Kvægpestens i de sidste tre Aar kun viist sig i de danske Kosakkers Land samt paa Kaukasus, altsaa i det Hele i det østligste og sydøstligste Rusland; og enhver ny periodisk Opblussen af Kvæg-pestens i denne til Asien grænsende Del af Rusland har tjent til at godtgjøre, at de Forholdsregler, som Regjerin-gen nu er i Stand til at gribe, ere fuldstændig tilstrække-lige til at kvæle Sygen ved dens første Optrædelse, uden at give den Lejlighed til at naa nogensomhelst større Ud-bredelse. Vel er man endnu ikke bleven Herre over Syg-dommen i det asiatiske Rusland, hvor Betingelserne for at bekjæmpe Sygdommen ere langt ugunstigere (og det er da ogsaa derfra, at Pesten nu og da overføres til de til-

*) Loven om Nedslagning af syge Dyr ved Kvægpest i Handels-hjordene undervejs blev udstedt allerede i 1876 og har siden den Tid været anvendt i hele det europæiske Rusland.

grænsende Gouvernementer af det europæiske Rusland), men selv hinsides Ural er Kvægpestens Udbredelse nu bleven betydelig indskrænket og bliver Aar efter Aar mere og mere fortrængt mod Østen.

Nedenstaaende Tal vise det europæiske Ruslands aarlige Tab ved Kvægpesten fra 1876 til 1881*).

Aar	Det aarlige Tab af stort Hornkvæg	Antal af smittede Gouvernementer	
1876	148,810 Stkr.	39	
1877	190,638 —	41	
1878	288,777 —	43	
1879	216,541 —	42	
1880	253,255 —	44	
1881	134,459 —	44	
1882	186,480 —	39	
1883	429,244 —	43	
1884	373,785 —	39	
1885	291,947 —	36	
1886	247,963 —	39	
1887	91,349 —	31	
1888	46,230 —	26	} Almindelig Anvendelse af Nedslagningssystemet for kvægsyge og mistænkte Dyr i Rusland.
1889	2,545 —	5	
1890	1,600 —	6	
1891	2,270 —	3	

Hvad Veterinærvæsenets Ordning i Rusland angaaer, da er Statsveterinærvæsenet nu organiseret paa en temmelig tilfredsstillende Maade, og Dyrlægenes Uddannelse er fuldstændig tidssvarende og bliver ledet med særlig Hensyn til de smitsomme Sygdomme, ligesom den ogsaa i enhver Henseende kan maale sig med Dyrlægenes Uddan-

*) Efter det medicinske Departements og Indenrigsministeriets Veterinærafdelings Aarsberetninger.

nelse i Tyskland, Frankrig og hjemme hos os. Her skal der ikke gaaes nærmere ind paa Veterinærvesenets og Veterinærlovgivningens Udvikling og nuværende Organisation i Rusland, da jeg i den Henseende kan henvise til Tidsskrift for Veterinærer fra 1889, hvor jeg har givet en Skildring heraf, men dog maa det fremhæves her, at Handelshjordene ligefra det Øjeblik, de ere opkjøbte paa Markederne eller Godserne, og lige til de naa deres Bestemmelsessted, Slagtebænken, hele Tiden underkastes et saa strengt Veterinærtilsyn paa de mange Kvægsyningsstationer, der ligge spredte langs Hovedlandevejene og Jernbanelinierne i hele Rusland, at der ikke kan være Tale om, at nogen Hjord, undervejs fra Opkjøbsmarkederne, kan vise Tilfælde af Kvægpesten, uden strax at blive anholdt, længe før den naaer Bestemmelsesstedet. Desuden maa det erindres, at Handelshjordene ikke befries for denne strenge Kontrol, selv om de midlertidig opstaldes i Brænderier eller udgræsses til Fedning.

Den Smittefare, som Handelshjordene fra Sydøst- og Østrusland endnu kunne frembyde, bliver yderligere formindsket derved, at man har trukket en imaginær Demarkationslinie omkring de Gouvernementer i det østlige Rusland, hvor Kvægpesten endnu optræder til sine Tider, og foranstaltet, at ingen Hjord tør overskride denne Demarkationslinie, før de have udholdt en 20 Dages Karantæne under Statsdyrlægernes umiddelbare Opsyn. Man seer heraf, at skjøndt Kvæghjordene fra Markedspladserne i Øst- og Sydrusland kunne naa Grænsen og Udskibningshavnene i Løbet af 4 eller 5 Dage, altsaa et Tidsrum, der er langt kortere end Kvægpestens Inkubationsstadium kan være, saa er Smittefaren, som Hjordene frembyde, dog kun meget ringe. Desuden er der ingen Tvivl om, at hvis de udenlandske Magter virkelig aabne deres Havne og Markeder for russisk Kvæg, vil man let kunne opnaa, at saadant Exportkvæg til yderligere Betyggelse for de respektive Lande, før det indskibes eller føres over Grænsen, bliver underkastet en ny Karantæne i Egne, der ligge

fjernt fra de ovennævnte sydøstlige Gouvernementer, hvor Kvægpesten nu og da optræder.

At faa de udenlandske Markeder aabnede for russisk Kvæg, er nu den russiske Regjerings nærmeste Op-gave, efter for saa vidt at have faaet Bugt med Kvægpesten, at denne saa at sige er bleven en Sjeldenhed i det euro-pæiske Rusland; og at dette med Tiden vil opnaaes, kan man ikke tvivle om, naar man dømmer efter den Energi, hvormed Regjeringen har arbejdet henimod dette Maal i Løbet af de sidste 10 Aar. En Begyndelse er skeet der-ved, at Frankrig, som tidligere omtalt, har tilladt Ind-førsel af russiske Faar, og naar man tager de Sympathier i Betragtning, der nu knytte Frankrig til Rusland, er det meget muligt, at der snart kan opnaaes videre Indrøm-melser fra Frankrigs Side. Isen er altsaa brudt, og da Danmark jo ogsaa deltager i den internationale Kvæg-handel, saa antager jeg, at det ikke kan være uden Interesse nærmere at undersøge den Rolle, som Rusland i Fremtiden kan komme til at spille som et kvægexpor-terende Land. Det er for at sprede Lys herover, at jeg i Korthed skal give de nedenstaaende Oplysninger om Rus-lands absolute og relative Kvægmængde, om de vigtigste Racer af Slagtekvæg samt forsøge at give en Karakteristik af den indenrigske Kvæghandels Stilling og Kvægtrans-portsens nuværende Ordning. Endelig vil det ogsaa være nødvendigt, saavidt Materialet tillader det, at kaste et Til-bageblik paa Kvægexportens Omfang i Løbet af de for-gangne Aar, samt blive bekendt med, hvilke udenlandske Markeder Rusland hidindtil har havt til sin Raadighed. For ikke at blive for vidtløftig har jeg anseet det for nødvendigt at indskrænke mig til at omtale disse Forhold med Hensyn til stort Hornkvæg, som det, der har den væsentligste Interesse for os, uden at berøre Svine- og Faareexporten, skjøndt naturligvis for Ruslands eget Ved-kommende Udførselen af disse sidste Husdyr og deres Slagteprodukter heller ikke er af ringe Betydning.

Den absolute Kvægmængde i det europæiske Rus-

land maa efter ældre Optællinger*) angives til omtrent 25 Mill. iberegnet Finland og Polen. Uden disse bliver den omtrent kun $21\frac{1}{2}$ Mill. Efter nyere Kilder derimod (Arm-feldt, 1882) angives Kvægmængden i det europæiske Rusland uden Finland, men inkl. Polen til 28 Mill., hvilket giver en Forskjel af $2\frac{1}{2}$ Mill. Om virkelig Kvægmængden er taget til i Løbet af den mellemliggende Tid, er dog meget tvivlsomt, thi skjøndt det er let at forstaa, at den absolute Kvægmængde her i Rusland kan være meget betydelige Svingninger underkastet, naar man erindrer, at af Kvægpesten alene kreperede i visse Aaringer henimod en halv Million Stkr. Kvæg, foruden hvad der blev Offer for vilde Dyr, Hunger, Tørke og Kulde, saa er der dog Fakta nok, der tale imod nogen regelmæssig progressiv Tiltagning af Kvægmængden. Først og fremmest maa det erindres, at det statistiske Materiale, hvoraf man har erholdt de ovennævnte Tal, langtfra har været saa paalideligt, at man kan gjøre bestemte Slutninger af et Overskud eller Deficit af 1 eller 2 Mill.; det er nemlig først i den nyeste Tid, at Gouvernementszemstvaerne have oprettet statistiske Bureauer, hvor der ledes en virkelig Statistik beroende paa faktiske Optællinger; tidligere bleve alle saadanne Oplysninger indhentede gennem Politiet, som fuldstændig manglede faktisk Materiale og kun var i Stand til at indregistrere problematiske Tal, baserede paa et eget Skjøn. Men desuden finder man i det medicinske Departements Aarsberetninger Tal, der tyde paa en i ethvert Tilfælde lokal Formindskelse af Kvægmængden; saaledes angiver det medicinske Departement, at medens der i Polen fra 1870 til 1880 bemærkedes en Tilvæxt af 604899 Hoveder, nemlig fra 1,898943 til 2,503942, altsaa en aarlig Tilvæxt af 3,2 pCt., og i Østersøprovinserne, fra 1856 til 1876, en Tilvæxt af 190000 Stkr., nemlig fra 818000 til

*) Historisk-Statistisk Oversigt over Rusland. St. Petersburg 1882. (Russisk.)

1,003000, eller om Aaret 1,2 pCt., saa iagttager man i de 30 centrale og østlige russiske Gouvernementer i Tidsrummet 1856—1876 en Formindskelse fra 10,386000 Stkr. til 10,255000 eller gjennemsnitlig en aarlig Formindskelse af 0,07 pCt., og naar man kaster Blikket længere tilbage, da finder man ogsaa, at Kvægmængden i Rusland (uden Finland og Polen) i 1846 angaves til 22,746000, men derimod i 1870 til 21,409000, og altsaa viste en Formindskelse af 1,337000 Stkr. i Løbet af 25 Aar. Det er derfor raadeligst kun at betragte de ovenanførte Tal som tilnærmelsesvis rigtige, uden at gjøre Slutninger om Kvægmængdens Progression eller Regression, og naar vi holde os til de ældre Angivelser af 25 Mill. for hele det europæiske Rusland, da er dette jo i Forhold til Folkemængden ingen stor Rigdom, da der paa den Maade kun kommer 30,4 Stkr. stort Hornkvæg paa hver 100 Indbyggere.

I mange andre europæiske Lande er Forholdet langt gunstigere, saaledes

i Danmark kommer der	69,4	Stkr. stort Hornkv.	pr. 100	Indb.
i Norge	—	60,9	-	—
i Sverrig	—	48,5	-	—
i Holland	—	40,6	-	—
i Schweiz	—	38,8	-	—
i det tyske Rige	—	38,5	-	—
i Øster.-Ungarn	—	35,5	-	—

kun England, Frankrig, Belgien, Grækenland, Spanien og Italien ere i Forhold til Folkemængden fattigere paa Kvæg end Rusland. Naturligvis er Forholdet i selve Rusland meget forskjelligt i de forskjellige Egne, medens dette saaledes i de sydlige og sydøstlige Steppeegne, hvor der er faa Mennesker og meget Kvæg, stiger til 70 Stkr. Kvæg paa hver 100 Indbyggere, saa gaaer dette derimod i Ruslands tætbefolkede centrale Fabriksegne flere Steder ned til 13,4 Stkr. pr. 100 Indbyggere.

Janson*) anfører videre, at hvis man deler Rusland i to Dele, en kvægrig, bestaaende af Syd- og Sydøstrusland, og en kvægfattig, Nord- og Centralrusland, da finder man, at der i den kvægrige Del kommer 48 Stkr. Kvæg pr. 100 Indbyggere, i den kvægfattige derimod kun 24 Stkr. Kvæg pr. 100 Indbyggere; heraf følger, at de bedst befolkede Egne ere de relativ fattigste paa Kvæg.

Naar man nu desuden sammenligner Befolkningens Tæthed i Rusland og de vesteuropæiske Riger, da sees det endnu tydeligere, at Rusland i Forhold til sin Størrelse ikke har Overflod af Kvæg, thi medens der kun i Ruslands bedst befolkede Egne kommer 30—40 Mennesker paa hver □ Kilometer, saa er der

i Belgien	173	Indbyggere paa hver □ Kilometer		
i England	101	—	-	—
i Holland	116	—	-	—
i Tyskland	79	—	-	—
i Frankrig	70	—	-	—
i Østerrig	61	—	-	—

Med Hensyn til al Jorden i Rusland, da kommer der omtrent 7 Stkr. Hornkvæg paa hver 100 Desjatin**) Jordareal. Men ogsaa i den Henseende varierer Kvægmængden naturligvis meget betydeligt i de forskjellige Egne, og der gives Egne, hvor der gennemsnitlig kun kommer 0,6 Stkr. Kvæg paa hver 100 Desjatin Land. For at belyse Kvægholdets Forhold til Agerbruget skal jeg anføre, at man her regner, at der gennemsnitlig kommer 97 Stkr. Kvæg paa hver 100 Desjatin Pløjeland; naar man sammenligner dette med Kvægmængden, der kommer paa hver 100 Desjatin, hvis hele Jordarealet tages i Betragtning, da seer man blandt Andet, hvor meget uopdyrket Jord, der findes i Rusland, men den største Del heraf findes hverken i

*) Sammenlignende Statistik for Rusland og de vesteuropæiske Lande; Janson, Petersborg 1876 (russisk).

**) En Desjatin = 3150 danske □ Favne.

Central- eller Sydrusland (i Centralrusland udgjør den opdyrkede Jord 47—67 pCt. af hele Arealet), men maa søges i de aller nordligste, nordøstligste og østlige Egne af det europæiske Rusland, hvor Pløjelandet sine Steder kun udgjør 1 pCt. af hele Arealet.

Der er Egne af Rusland som Østersøprovinserne, hvor der kommer 302 Stkr. Kvæg paa hver 100 Desjatin Pløjeland. I Polen kommer der paa det samme Areal Pløjeland kun 150 Stkr. Kvæg og i Centralrusland 91 Stkr. Kvæg. Om de respektive Egnes virkelige Kvægrigdom give disse Tal naturligvis ingen Oplysninger, da store Tal jo ligesaa godt kunne hidrøre fra Mangel paa Pløjeland som fra Overflod paa Kvæg, men de vise hvor megen Gødning der bliver tilovers for hver Desjatin, og i den Henseende beregne Ruslands Agronomer, at Kvægbestanden, for alene at tilfredsstille Agerbrugets nuværende Trang til Gødning, maa forøges til det tredobbelte.

Men er altsaa Ruslands relative Rigdom paa Kvæg i Forhold til Folkemængden og Jordarealet ikke stor, saa er paa den anden Side Kjødforbruget her i Rusland endnu mindre betydeligt. Det er ikke muligt at bestemme Forbruget af Kjød for hele Rusland, endog blot tilnærmelsesvist, da der kun findes paalidelige Optegnelser for Hovedstædernes og nogle af de større Provinsbyers Vedkommende, hvor der findes offentlige Slagtehus og en mere eller mindre ordnet Kjødkontrol, men dog kan man uden at fejle a priori slutte, at den Portion Kjød, der vilde tilkomme ethvert Individ, hvis det hele aarlige Kjødforbrug blev fordelt ligelig mellem alle Ruslands Indbyggere, maa være meget ubetydelig. Thi det er et Faktum, som Enhver, der kjender lidt til Rusland, ikke kan tvivle om, at den russiske Almue i Virkeligheden lever som rene Vegetarianere. Den russiske menige Mand nyder kun Kjødspiser paa de større Festsdage og ved andre højtidelige Lejligheder, og selv det naturligvis kun for saa vidt som han har Raad dertil; men en stor Del af Befolkningen smager næsten aldrig Kjød og ernærer sig udelukkende ved Plante-

føde, foruden Brød navnlig Svampe, Agurker og Kaal, som saltes og aflagres til Vinterforraad. I den nyere Tid have ogsaa Kartofler faaet en temmelig stor Betydning for Almuen som Næringsmiddel. Det er dog langt fra udelukkende Fattigdom, der tvinger Almuen til at give Afkald paa Kjødmat, thi Religionen spiller ogsaa en stor Rolle herved, da den græske Kirke har opstillet mer end 200 Fastedage om Aaret, der maa overholdes af enhver Orthodox; og Almuen overholder dem næsten alle uden Undtagelse strengt. Endelig er der endnu en Aarsag, som bevirker, at Almuen kun sjældent nyder Kjød, nemlig Vanen. Den russiske menige Mand er vant til at spise Planteføde, han er opdraget paa den Maade og har fra Forfædrene, der i mange Slægtled have ført den samme Levevis, nedarvet en vis Tilbøjelighed for Planteføde, som bevirker, at han altid, efter i længere Tid at have nydt animalsk Føde, føler en stærk Længsel efter sin hjemlige Menu, bestaaende af Rugbrød, saltet Kaal, saltede Agurker, kogte Rødbeder og Kartofler*). I Almindelighed trives Almuen godt ved denne Føde, som næppe vilde være tilstrækkelig for vore danske Markarbejdere, retfærdiggjørende det russiske Ord-sprog, der lyder, at „hvad der for Russerne er nærende, er for Tyskerne tærende“. Ikke alene Landbefolkningen nyder kun lidt animalsk Føde, ogsaa en stor Del af Bybefolkningen ernærer sig hovedsagelig ved Planteføde. Dette gjælder foruden om Arbejdsklassen navnlig om Gejstligheden og Kjøbmandsstanden, som jo staa nærmest ved Almuen og ligesom denne holde sig strengt til den orthodoxe Kirkes Forskrifter. Det er derfor kun i de større Byer eller i dem, der ligge nær ved de europæiske Grænser, og hvor Befolkningen for en stor Del bestaaer af fremmede Nationer, medens de indfødte Russere have forandret deres traditionelle Levevis, at Kjødforbruget er mer eller

*) Dette gjælder navnlig om Befolkningen af Storrusland. I Sydrusland bruger Almuen lidt mere dyrisk Føde, navnlig Flæsk og Svinefedt.

mindre betydeligt. Derfor er Kjødforbruget i Hovedstæderne forholdsvis langt større end i de fleste Provinsbyer og kan ingenlunde tjene som Maalestok for Gjennemsnitsforbruget af Kjød i Ruslands Byer.

Efter Bliogh*) forbruges i St. Petersborg gennemsnitlig fra 3 til $4\frac{1}{2}$ Mill. Pud (1 Pud = 40 Pund russisk = 36 danske Pund) aarlig iberegnet Smaakvæg og Fjerkræ, saa at der paa den Maade kommer c. 150 Pund russisk aarlig paa hver Indbygger, naar man beregner Indbyggerantallet til en Million. Det Samme sees ogsaa af St. Petersborgs offentlige Slagtehus's Indberetninger, ifølge hvilke der gennemsnitlig her slagtes 180000 Stkr. stort Hornkvæg aarlig. Dette giver omtrent 250000 Pud eller 10,000000 Pund Oxekjød om Maaneden (det maanedlige Forbrug varierer fra 208000 til 326000 Pud) eller 10 russiske = 9 danske Pund Oxekjød til hver Indbygger om Maaneden. Dette stemmer omtrent med Blioghs Angivelser, der jo gjælde for hele Kjødforbruget, iberegnet ogsaa Kjød af Smaakvæg og Fjerkræ.

Men vende vi os fra det kosmopolitiske St. Petersborg til den ægte russiske orthodoxe Hovedstad Moskov, da finde vi, at Kjødforbruget her allerede er noget mindre. I Moskov bliver der nemlig slagtet gennemsnitlig 155000 Stkr. Kvæg aarlig, hvilket giver en aarlig Portion Oxekjød af 105 russiske eller 95 danske Pund til hver Indbygger. Endnu mindre er Kjødforbruget i Byer som Nishnij Nowgorod, hvis Befolkning udelukkende er russisk. I denne By, der har henved 70000 Indbyggere, slagtes der aarlig henved 15000 Stkr. stort Kvæg og henved 10000 Stkr. Smaakvæg (Faar og Kalve), hvilket, da Kvægets Gjennemsnitsvægt er mindre her, kun giver 150000 Pud Oxekjød og 10000 Pud Kalve- og Lammekjød eller omtrent $2\frac{1}{8}$ Pud, c. 76 danske Pund Oxe- og 6 Pund Lammekjød til

*) Bliogh: Statistiske Undersøgelser over Kvæghandelens og Handelen med dyriske Produkters Stilling i Rusland, foretagne efter Indenrigsministeriets Anordning. St. Petersborg 1876.

hver Indbygger aarlig. Dog maa dette betragtes som en forholdsvis stor Portion og sikkert langt større end i de fleste andre russiske Smaabyer. Den virkelige Kjødration er da ogsaa her i Nishnij langt knappere end angivet, da en meget betydelig Del af det her slagtede Kvæg forbruges af den tilrejsende Befolkning, der strømmer til Nischnij i Løbet af det $1\frac{1}{2}$ Maaned varende Marked, ligesom ogsaa meget Kjød forbruges til Proviant for de mange Dampskibe, der befare Volga.

I Byer derimod som Odessa, hvor den russiske Nation kun er svagt repræsenteret, da Befolkningen navnlig bestaaer af Grækere, Armeniere, Jøder og Vesteuropæere, der er det aarlige Kjødforbrug langt betydeligere end i de ultra russiske Byer. I Odessa, som har omtrent 300000 Indbyggere, slagtes der aarlig gennemsnitlig 106000 Stkr. stort Kvæg, hvilket giver en aarlig Kjødportion af 185 russiske eller 166 danske Pund til hver Indbygger. Om der ogsaa her forbruges en Del Kjød som Proviant til Skibene, saa er det dog sikkert, at Odessas indfødte Befolkning nyder langt mere Kjød end Befolkningen i Moskvo og selv i St. Petersburg.

Det samme Forhold har jeg havt Lejlighed til at iagttage under et 10aarigt Ophold i Simpheropol, hvis Befolkning, hvad Nationaliteterne angaaer, meget ligner Odessas med den Forskjel, at der her er en stor Del krimiske Tartarer, som næsten udelukkende nyde Lammekjød. I Simpheropol med 30000 Indbyggere blev der aarlig slagtet henved 8000 Stkr. Hornkvæg og 40000 Faar og Lam, hvilket, naar Hornkvæget regnes til 15 Puds død Vægt og Faar og Lam til gennemsnitlig 1 Puds Kjød-vægt, giver en Kjødportion af 160 russiske eller 144 danske Pund Oxekjød og desuden 40 russiske eller 36 danske Pund Lammekjød til hver Indbygger aarlig.

Af det Anførte kan man let slutte sig til, at Rusland i sin Helhed i Forhold til sin Folkemængde kun forbruger meget lidt Kjød. Herpaa tyde ogsaa de gennemsnitlig lave Priser, som kun Hovedstadsmarkederne hjælpe til at

holde nogenlunde oppe, og det kun for det bedste Slagtekvægs Vedkommende. Men selv paa Hovedstadsmarkedene kan det ikke undgaaes, at Priserne, da disse ikke reguleres ved Export til Udlandet, maa undergaa meget betydelige Svingninger, naar Fodermangel eller andre almindelige Aarsager gjør Tilbudet altfor stort. Kjødpriserne i Slagteboderne ere dog konstantere end Kvægpriserne; hvad disse sidste angaaer, da maa det betragtes som Regel, at en temmelig betydelig Stigning og Falden periodisk afvexle hinanden. Dette hidrører fra, at de store russiske Kjødmarkeder, paa Grund af den forbudte Indførsel til Udlandet, ere blevne til ligesom en Fælde for Kvæghandlerne uden Udgang; medens de store Afstande, hvorfra Kvæget maa bringes til Centrene bevirke, at Tilførselen ikke kan blive jævn og ligelig eller reguleres hurtig. Man seer derfor, at naar der som Følge af lave Priser kun bringes lidt Kvæg til Hovedstæderne, da begynde Priserne dør snart at stige, og som Følge af de store Afstande faa disse Tid til at stige meget betydelig over det Normale, inden den forøgede Tilførsel atter bringer Priserne til at dale. Det er derfor først naar Priserne ere komne meget højt op, at den forøgede Tilførsel begynder, og da denne jo ikke kan standses hurtigt, men vedbliver længe efter at Markedet er overfyldt, saa falde Priserne snart langt hurtigere end de ere komne i Vejret. Kvæghandelen bliver paa den Maade her et bestandigt Hazardspil, der især virker nedtrykkende paa Kvægavlen, da denne kun i meget ringe Grad kommer til at nyde godt af den periodiske Stigning af Kvægpriserne; Opkjøbspriserne bestemmes nemlig udelukkende ved Minimalpriserne paa Hovedstædernes Markeder. Som Exempel paa Prisernes Svingning skal jeg anføre nedenstaaende Tal*), der tillige give et Begreb om Kvægprisernes absolute Højde i St. Petersburg. Man adskiller der navnlig tre Sorter Slagtekvæg, nemlig saa-

*) St. Petersburgs Kvægtorvs Indberetninger, offentliggjorte i Archiv for Veterinærvidenskab. 1888 og 1889.

kaldt Tjerkassisk (Fællesbenævnelse for alt Steppekvæg), dernæst Russisk (o: russisk Landkvæg) og endelig Livonsk Kvæg fra Østersøprovinserne. Den sidstnævnte Sort Kvæg, der fornemlig bestaaer af Stude af forbedret Landrace, spiller dog ingen fremragende Rolle, og jeg skal derfor kun anføre Priserne paa de to første Sorter Kvæg.

Priserne vare	For tjerkassisk Kvæg				For russisk Landkvæg			
	Den laveste Pris pr. Pud à 40 Pund		Den højeste Pris pr. Pud		Den laveste Pris pr. Pud à 40 Pund		Den højeste Pris pr. Pud	
	Rub.	Kop.	Rub.	Kop.	Rub.	Kop.	Rub.	Kop.
i Oktober 1887.....	3	50	4	40	2	50	4	—
i April 1888.....	4	—	4	60	3	—	4	10
i Juni 1888.....	4	—	5	20	3	—	4	50
i September 1888.....	3	50	5	—	3	—	4	—
i Maj 1889.....	4	70	5	60	2	60	4	70

NB. De angivne Priser ere naturligvis for død Vægt (Kjødvægt).

Forskjellen mellem den laveste Pris i Oktober 1887 og den højeste Pris i Maj 1889 beløber sig jo paa den Maade til over 2 Rubel pr. Pud. Naturligvis er dette dog ikke den rette Maalestok for Kvægprisernes Stigning og Falden, thi en stor Del af Forskjellen mellem de højeste og laveste Priser for hver enkelt Maaned hidrører fra Kvægets forskellige Kvalitet, men selv om man indskrænker sig til at sammenligne de højeste Priser for de omtalte to Maaneder, faaer man dog for tjerkassisk Kvæg en Forskjel af 1 Rub. og 2 Kop. pr. Pud, hvilket giver en Forhøjelse af omtrent 27 pCt.*).

I Provinserne variere Priserne næsten endnu mere. Jeg har ikke kunnet finde nyere nøjagtige Angivelser

*) I de sidste Aar svinge Priserne endnu mer, saaledes sidste Foraar gik Priserne paa tjerkassisk Kvæg i Petersborg op til 5 Rub. 50 Kop., medens de i September Maaned dette Aar faldt til 3 Rub. 80 Kop. pr. Pud.

herom, men af egen Erfaring véd jeg Følgende: i Simpheropol paa Krim, hvor der udelukkende slagtes graat Steppekvæg, varierede Priserne paa Slagtekvæg i Løbet af 10 Aar fra 1878 til 1888 bestandig mellem 2 Rub. 80 Kop. og 4 Rub. 20 Kop. pr. Pud, eller i Detailudsalg i Slagteboderne fra 9 til 14 Kop. for et Pund Kjød, uafhængig af Kvaliteten. I Nischnij Nowgorod i Tidsrummet fra 1888 til 1892 varierede Priserne paa russisk Landkvæg fra 2 Rubel 50 Kop. til 4 Rubel pr. Pud, eller i Slagteboderne fra 8 til 14 Kop. for et Pund Kjød. For tjerkassisk Kvæg varierede Priserne her fra 3 Rub. 50 Kop. til 5 Rub. pr. Pud.

Dyrenes Kjødvægt beregne Kvæghandlerne her i Rusland altid tilligemed Hud og Talg; og ved Salg af Slagtekvæg efter Vægt og Angivelse af Prisen pr. Pud forstaaes ikke alene Kjød, men ogsaa Hud og Talg, skjøndt disses virkelige Pris naturligvis er forskjellig fra Kjødets, og snart højere, snart lavere.

Inden jeg nu gaaer nærmere over til at omtale det russiske Slagtekvæg med Hensyn til dettes Racer og Egen-skaber, er det nødvendigt med et Par Ord at give et almindeligt Billede af det russiske Kvæghold i det Hele. Det, der da først og fremmest falder i Øjnene, er den principielle Forskjel, der eksisterer mellem Kvægavlen, som den drives i Nord- og Centralruslands forholdsvis tæt-befolkede Egne, og Kvægavlen i Syd- og Sydøstruslands Steppeegne og de tilgrænsende kirgisiske Stepper. I Nord- og Centralrusland holde Bønderne nemlig Kvæget kun for Gødningens Skyld, saa at sige som et nødvendigt Onde; til Arbejde derimod bruges Kvæget her ikke, og Mælken betragtes som et Biprodukt, der vel er meget kjærkomment til Brug i Bondens egen tarvelige Husholdning og navnlig til Næringsmiddel for Børnene, men som kun har ringe Betydning for ham som Handelsvare, undtagen i de Tilfælde, hvor Landsbyerne ligge i Nærheden af de større Byer. Kvæget plejes derfor meget daarligt og faaer om Vinteren akkurat kun saa meget Foder, som

er tilstrækkeligt for at holde Livet oppe. Det lille Forraad Hø, som Bønderne kunne raade over, tilkommer først og fremmest Hestene, da disse jo repræsentere Bondens Arbejdskraft; Kvæget derimod maa hele Vinteren udelukkende nøjes med Halm, og selv dette ofte kun i smaa Portioner. Havre og Byghalm regnes for Luxusfoder; i Almindelighed maa Kvæget nøjes med Rughalm. Bønderne holde derfor ogsaa kun lidt Kvæg, i Reglen kun een, sjeldnere to Køer og et Par Stykker Ungkvæg; og selv en saadan lille Besætning have de deres Nød med at fodre Vinteren over, og om Foraaret er Kvæget ofte saa udtæret, at det ikke sjælden bogstaveligt maa bæres eller kjøres ud paa Græsgangene. Disse ere i Almindelighed hverken synderlig gode eller udstrakte her i Middel- og Nordrusland, hvor Landalmuen i det Hele har det temmelig knebent med Jord i Forhold til det extensive Avlsbrug han er vant til at drive. I Almindelighed bestaa Græsgangene af høje, tørre Overdrev og Brakmarker, samt alle de Jordstykker, der ere ubrugelige til Høslæt eller Opplojning. Kun i Maj og Begyndelsen af Juni finder Kvæget her et nogenlunde tilstrækkeligt Foder. Fra Midten af Juni begynde Græsgangene at antage et Udseende, der minder om Nørrefæled, og den kortvarige Overflod, der bliver Kvæget til Del, afløses igjen af en Sulteperiode, i Løbet af hvilken Dyrene nære sig med de sørgelige Rester af Planter, som de ere i Stand til at trække ud af Jorden med Stengel og Rod. Hvor der findes, — ubrugelig til Høslæt — Skov, Krat eller Mose, der frister Kvæget undertiden ogsaa i denne Periode en mer eller mindre taalelig Tilværelse, men i det Hele er det ofte vanskeligt at forstaa, hvormed Kvæget nærer sig i denne Sulteperiode, der varer lige til den Tid kommer, da Hjorden kan drives ud paa Stubmarkerne. Naar dette Tidspunkt er naaet, da indtræder for Kvæget den anden Overflødhedsperiode, der varer, til Frost og Sne gjør Græsning umulig. I Løbet af disse Par Efteraarsmaaneder kommer Kvæget atter lidt efter lidt i Huld, bliver glathaaret og samler Kræfter

til at staa imod med om Vinteren. Hos Godsejerne i disse Egne af Rusland er Kvægavlen heller ikke i nogen blomstrende Tilstand, da hele deres Avlsbrug efter den Krisis, der fulgte paa Livegenskabets Ophævelse, befinder sig i Forfald. Vel holdes og plejes Kvæget hos disse bedre end hos Bønderne, men det er dog sjældent at de holde mere Kvæg, end de behøve for Gødningens Skyld, da de daarligere økonomiske Forhold ofte tvinge dem til at sælge deres overflødige Foder. Kun faa Godsejere give sig derfor af med Mejeridrift eller Kreaturfedning i nogen større Maalestok.

Anderledes er Forholdet i de sydlige og sydøstlige Stepper, hvor Agerbruget drives med Stude, hvilke som Arbejdsdyr maa holdes og fodres langt bedre. Den meget uopdyrkede Jord, der her staaer til Befolkningens Raadighed, og det noget mildere Klima (navnlig længere Efteraar og tidligere Foraar) gjør det muligt for Landbefolkningen her at holde mere Kvæg end i Nord- og Centralrusland, og dette finder paa Stepperne en langt mere nærende Føde, end det nordrussiske Kvæg paa de tørre Brakmarker og Overdrev. Rigtignok udtørres ogsaa Stepperne om Sommeren, men den mindre knebne Plads gjør det her lettere at bevare Kvæget for Sult end i Nordrusland. Desuden findes her umaadelige Jordarealer, tilhørende Kronen, rige Godsejere eller Sognene, som kun kunne udnyttes til Græsgange for Kvæg- og Faarehjarde. Kvægavlen har derfor som Indtægtskilde her større Betydning for den enkelte Mand end i Nordrusland, men dog gjøre Menneskene ogsaa her kun lidt for at yde Kvæget nogen ordentlig Pleje eller forbedre Racerne. Det ledende Princip er at faa saa megen Indtægt, man kan, af Kvæget, uden Udgifter; og medens i Nordrusland Kvæget om Vinteren holdes i mørke, kolde Stalde eller Skure, er det i Sydrusland kun Arbejdskvæget, som undertiden faaer Tag over Hovedet. Alt det overflødige Kvæg derimod holdes frit paa Græsgangene den største Del af Aaret, og først, naar der falder Sne, drives det ind i aabne Indhegninger uden

Tag, dannede af Kviste, Halm eller ubrændte Sten, hvor Kvæget saa fodres med Halm til Sneen smelter. Disse Indhegninger tjene ogsaa til Natteophold for Hjordene i den øvrige Tid af Aaret.

Men længere mod Østen, hos Nomadefolkene inde i de kirgisiske Stepper, gaaer Holdet over til at blive endnu mere primitivt og afhængigt af Naturbetingelserne. Medens Kvæget i disse Egne om Foraaret have gode Græsgange, lider det om Sommeren meget af Tørken; men dog finde Hjordene selv i den tørre Tid af Aaret altid noget Foder, da Nomadefolkene forstaa at benytte sig af Græsgangenes forskellige Kvalitet, saaledes at de højere Græsgange afgræsses om Foraaret, de sidere derimod om Sommeren. Om Vinteren derimod er Kvæget for det Meste overladt til egen Opfindsomhed, da det først er i den senere Tid, at de mere civiliserede Nomadefolk have begyndt at samle smaa Forraad af Vinterfoder. I strenge Vintre, naar Sneen ligger højt, kreperer Kvæget derfor i de kirgisiske Stepper i Massevis af Sult, da Kvæget ikke som Hestene er i Stand til at tebenere, det vil sige skrabe Sneen tilside med Hovene, for at naa det derunder bevarede visnede Græs.

Under saadanne Forhold kan der naturligvis ikke være Tale om at opdrætte Kulturracer, og man seer da ogsaa, at Ruslands Slagtekvæg hører til primitive Naturracer, som næsten udelukkende skyldte deres Egenskaber de omgivende Naturbetingelser. Hvis der i meget ringe Grad har gjort sig noget Udvalg gjældende, da har dette dog vistnok aldrig havt for Øje at forøge Dyrenes Kjødværdi, men snarere bestræbt sig for at gjøre Kvæget mere arbejdsdygtigt.

En stor Del af Slagtekvæget i Hovedstæderne og største Delen af Slagtekvæget i Provinsbyerne, navnlig i Nord- og Centralrusland, hører til den Race, der her almindelig kaldes den russiske Landrace. Denne Race, der har hjemme i alle de nordlige og centrale Gouvernementer, og som her er den eneste nationale Kvægrace,

udmærker sig ikke ved noget synderlig konstant eller typisk Præg, da dette varierer efter den noget bedre eller daarligere Pleje, Dyrene nyde, ligesom ogsaa efter Egnenes topografiske Ejendommeligheder eller Beboernes Levevis. Dog i de fleste Tilfælde udmærker denne Race sig ved sin Lidenhed, sit smalle Bryst, udspilede Bug og kantede Former med et stærkt tilspidset Kryds, et stort Hoved og en lille Doglap. Hornene vende udad, opad og fortil, med Spidsen drejet indad eller bagud. De fleste af disse Kjendtegn ere jo en ligefrem Følge af det daarlige Hold og forsvinde, naar Dyrene fra Fødselen af underkastes en bedre Pleje, hvilket sees i de Egne, hvor Beboernes Velstand tillader at holde Kvæget bedre. Det er meget nøjsomt Kvæg, og der gives imellem det ganske gode Malkekøer i Forhold til deres ringe Størrelse. Paa Grund af det usle Hold er det imidlertid kun sjælden, at dette Kvæg faaer Lejlighed til at udvikle sine Evner som Malkedyr; men dog findes der Egne, som i det Jaroslawske Gouvernement, hvor Befolkningen fra ældre Tid af har givet sig af med at opdrætte Malkekøer til Salg for Hovedstæderne, og hvor denne forkuede Landrace lidt efter lidt har opnaaet meget gode Malkeegenskaber og efterhaanden antaget et smukkere Ydre. Hvorvidt Krydsning med udenlandske Racer i disse Tilfælde har spillet nogen Rolle er vanskelig at sige, men denne Mulighed er dog tilstede, da Godsbesidderne altid have holdt af at indføre fremmed Kvæg, hvoraf vel nu og da ogsaa kunde være kommet Afkom i Bondens Stald.

Som Slagtekvæg har denne russiske Landrace naturligvis kun ringe Værd, men dog spiller den en temmelig betydelig Rolle i den Henseende, da der i mange Provsbyer udelukkende bliver slagtet Kvæg af denne Race. Det er for største Delen Køer, der drives til Slagtning, da Bønderne i Nord- og Centralrusland ikke give sig af med at opdrætte Stude. Studehold findes kun hos Godsbesidderne, men da disses Guldalder nu er forbi, saa er derved ogsaa Studeholdet blevet betydelig indskrænket. I halv-

fedet Tilstand naa Køerne af denne Race kun en Kjødvægt af 10—11 Pud iberegnet Hud og Talg, eller henimod en 400 danske Pund; men der gives ogsaa mindre Exemplarer af denne Race. Studene, naar de ere velnærede, naa i Reglen en Kjødvægt (+ Hud og Talg) af 15 eller 16 Pud, altsaa henimod 600 danske Pund, og da Studene gjerne ere unge, som Følge af at Kvæget i Nordrusland ikke bruges til Arbejde, og tilmed stamme fra Godsejernes Stalde, hvor de ikke have lidt saadan Nød som Bondevæget, saa er deres Kjød bedre end Køernes. Kjødet af disse Sidste derimod er smagløst og giver ved Kogning en meget daarlig Suppe.

Det Kvæg, der paa Hovedstædernes Markeder under Eet betegnes som tjerkassisk Kvæg, bestaaer i Virkeligheden af forskjellige Racer, som imidlertid alle have det tilfælles, at de have hjemme i Steppeegnene, som findes i Syd- og Østrusland samt de tilgrænsende Strækninger af Asien. Da Kvæget i disse Egne opdrættes under Betingelser, der nærme sig til Naturtilstanden, og Græssangene her overalt ere bevoxede med de nærende og aromatiske Steppegræsarter, saa udmærker Kjødet af dette Kvæg sig ved en større Velsmag og højere Næringsværdi end det russiske Landkvægs. En Undtagelse gjør kun de Dyr, der have været brugte til Arbejdet, hvis Kjød ofte er noget sejt. Til dette saakaldte tjerkassiske Kvæg høre følgende Kvægracer:

Det graa ukrænske Steppekqvæg har hjemme i hele Sydrusland*), nemlig i Gouvernementerne: det Bessarabiske, Podolske, Kiewske, Tjornigowske, Poltawske, Charkowske, Chersonske, Jekaterinoslawske og den største Del af det Tauriske. I mange Aarhundrededer har denne Race været opdrættet som Arbejdsdyr, ikke alene til Agerbrugets Tarv, men ogsaa til at besørge Fragtkjørselen mellem Syd-

*) Sydrusland deles i Lillerusland eller Ukrænen og Nyrusland; det sidste indbefatter det Jekaterinoslawske, Chersonske og Tauriske Gouvernement samt Bessarabien.

og Nordrusland. Det var især Salt fra Krim og Sød fra Centralrusland til Sortehavshavnene, der før Jernbanernes Tid blev transporteret paa denne Maade. Disse Fragtkjørere, her kaldet Tjumaki, gjennemkrydsede dengang i lange Karavaner de ensomme, svagt befolkede russiske Stepper i alle Retninger. Endnu træffes disse Tjumaki her og der med deres forhistoriske, om Folkevandringens Tid mindende Trævogn uden Jernbeslag, forspændte hver med et Par store langhornede graa Steppeoxer; og skjønt deres Rolle langtfra er saa stor som tidligere, da de nu ere indskrænkede til at transportere Varer til og fra den nærmeste Jernbanestation, saa vil der dog gaa lang Tid hen, inden de helt blive fortrængte. Hvad det graa Steppekvægs Betydning for Agerbruget angaaer, da repræsenterer det i Sydrusland egentlig Landmandens eneste Arbejdsdyr, da Hestene her kun bruges til let Kjørsel. Men de betydelige Arealer, der her ligge urørte, tillade Befolkningen at opdrætte mere Kvæg end de behøve til Arbejde, og derfor sees det, at foruden ældre Arbejdsoxer, der have været udgræssede til Fedning $\frac{1}{2}$ Aars Tid, kommer tillige ikke lidt Ungkvæg, især Kvier og unge Køer af denne Race, til Salgs paa Markederne som Slagtedyr.

Hvad Racens Exterieur angaaer, da er det forholdsvis store Dyr af staa- eller askegraa Farve, hvilken paa Benene nedenfor Knæ og Haseled, ligesom ogsaa langs Ryggen, Halsen og Hovedet i Reglen er mørkere. Det er højbenede Dyr med et temmelig vel udviklet Bryst, dog uden stor Doglap, men med kraftige Skuldre og Manke; derimod have de kun en lidt udviklet Bug (ligesom opkneben), et svagt udviklet Kryds og stærke, men ikke kjødfulde Bagben. Hovedet er i Forhold til Dyrenes Størrelse ikke stort, men Panden temmelig bred, og denne bærer meget store Horn, der naa over en Alens Længde. Disses Retning gaaer fra Roden meget stærkt udefter, dernæst lidt fortil og opad, og med Spidsen vende de opad, bagtil og udad. Afstanden mellem Hornspidserne er

undertiden næsten $2\frac{1}{2}$ Alen. Paa Grund af Bugens ringe Omfang, den kraftig udviklede Forpart og den lidt muskuløse Bagpart minder denne Races Form om de vilde Oxers, som Bisonoxen og Bøffelen. I fedet Tilstand kunne Stude af denne Race naa en levende Vægt af indtil 2000 Pund russisk (50 Pud), og, da efter Krawtsoffs*) Angivelser, de kun give 25 pCt. Affald ved Slagtning, kan man af de bedste fedede Exemplarer erholde indtil 1500 russiske eller 1350 danske Pund Kjød, Hud og Talg.

Til denne Race hører der en Underrace, som her kaldes den kubanske eller Sortehavsracen, da den navnlig har hjemme i Egnene langs det sorte Havs kaukasiske Bredder, hvor den holdes og opdrættes saavel hos Russerne som hos andre Folkeslag, der bebo de græsrigge Steppeegne, der støde til den kaukasiske Bjergkjædes nordlige Skraaning. Denne Race ligner meget den foregaaende, kun er den tilsyneladende mindre massiv og udmærker sig ved en smukkere og stoltere Holdning. Hornene have den samme Krumning, som hos den almindelige graa Stepprace, men de ere mindre, ligesom Hoved og Hals ogsaa ere finere end hos denne, og i det Hele ere Bag- og Forpart mere proportionelt udviklede. Ribbenene ere kun lidt tilrundede, hvorfor Brystet er temmelig fladt. Farven er mørkere og mere staalgraa end hos den ukrænske Stepprace, især paa Hals og Hoved. Dog nedstammer det kubanske Kvæg ligefrem fra den ukrænske Race, som er bleven bragt hen til disse østligere Egne efterhaanden som de bleve koloniserede af Sydrussere (eller Lillerussere, som de her kaldes i ethnografisk Henseende) og Kosakker. De ydre Kjendetegn, hvorved den kubanske Race adskiller sig fra den ukrænske, maa ligefrem betragtes som en Følge af de noget forandrede Livsbetingelser, de bleve underkastede paa deres nye Opholdssted, og navnlig mindre strengt Arbejde og et noget friere Liv.

*) Krawtsoff: Slagtekvæget i St. Petersborg i Tidsrummet 1876 – 1885 (russisk).

I hvad man her kalder fedet Tilstand, som dog egentlig kun svarer til hvad man hjemme vilde kalde for halvfedet (nemlig den Fedningsgrad, som Kvæget kan naa paa gode Græsgange), naa Oxerne af den kubanske Race en levende Vægt af indtil 45 Pud, 1800 russiske Pund, og da Krawtsoff regner 30 pCt. Affald ved Slagtning af dette Kvæg, kunde det altsaa give 1260 Pund russisk eller 1134 danske Pund Kjød, Hud og Talg.

Det er allerede omtalt, at saavel den ukrænske som den kubanske Kvægrace holdes navnlig til Arbejdsbrug. Men naar Studene have arbejdet en 5—6 Aar, blive de udrangerede og bestemte til at fedes, det vil sige, man lader dem gaa et halvt Aars Tid frit paa Græsgangene (i Reglen fra Foraarsarbejdets Slutning til Efteraaret), og derefter sælges de paa Markederne til umiddelbar Slagtning. I andre Tilfælde blive de dog ogsaa drevne i mager Tilstand til Markederne, hvor de opkjøbes af Kvæghandlerne, som derpaa selv fede dem enten ved Bærme paa Brænderierne eller paa specielt hertil forpagtede Græsgange.

Men foruden dette fedede eller rettere halvfedede Arbejdskvæg drives der ogsaa om Efteraaret en Del Ungkvæg til Markederne henhørende til den kubanske og ukrænske Race; det er navnlig unge Køer, som efter at have givet et vist Antal Kalve til Opdræt, blive bestemte til Slagtning, naar de have naaet nogenlunde Trivelighed. Da disse Køer hverken ere blevne udtærede ved Malkning (Kalvene patte i Reglen) eller trættede ved Arbejde, er deres Kjød i Almindelighed meget bedre end Studenes, selv om det ogsaa som oftest er noget magrere; men i det Hele taget kan hverken Kjødet af den kubanske eller ukrænske Race maale sig i Velsmag med Kjødet af de andre nedenfor omtalte Racer, der høre til det saakaldte tjerkassiske Kvæg; og Kjødet af Arbejdsstudene er næsten altid sejgt, selv om det stammer fra temmelig fede Dyr.

Den anden Hovedrace, der regnes til tjerkassisk Kvæg, er den saakaldte Kalmykske eller Donske. Dette

Kvæg udmærker sig ved dets gennemgaaende røde Farve, uden Aftegn eller hvide Pletter. Farven er snart mørkere, snart gaaer den mere over i det gullige eller graagule, men i Almindelighed er den ligefrem teglstensrød. Formerne ere noget mere kompakte end den graa Stepperaces, og det danske Kvæg er ikke saa højbenet som denne; Brystet er ligeledes mere tøndeformet og Bagparten sværere end hos den graa Race, men det danske Kvæg er noget mindre af Væxt. Iøvrigt udmærker det sig ved et forholdsvis stort Hoved, en langagtig Pande (hos den graa Race er Panden mere bred end lang) og højst karakteristiske Horn. Disse ere kun af Middelstørrelse og ere fra Roden bøjede lyreformet opad og lidt udad, henimod Spidsen derimod opad og indad. Undertiden staa Hornene næsten fuldstændig perpendikulært, i andre Tilfælde have de lidt Heldning fortil eller hvad sjeldnere træffes — bagtil. Manken er kun lidt udviklet og Ryggen derfor næsten lige og temmelig bred og kjødfuld, hvilket ogsaa er Tilfældet med Krydset og Lænden. Benene ere korte og massive. Denne Race naaer en levende Vægt af 1600 russiske Pund, og da den, som Krawtsoff paastaaer, giver mindre Affald end den graa Race, nemlig kun 20 pCt., faaes af gode Exemplarer 1280 russiske eller 1160 danske Pund Kjød, Hud og Talg.

Denne danske eller kalmykske Race har en stor Udbredelse i det sydlige og sydøstlige Rusland, da den foruden i de danske Kosakkers Land, hvorefter den er opkaldt, ogsaa træffes i en stor Del af de tilstødende Gouvernementer, saaledes i det uralke Territorium samt i det Woroneschske, Astrachanske og Jekaterinoslawske Gouvernement. Hos Godsejerne træffer man den her undertiden krydset med forskellige Kulturracer, men i det Hele vidner denne Races i høj Grad typiske Hoved, Horn og Farve om, at det er en meget konstant Race af ældgammel Oprindelse. Den spiller en meget stor Rolle paa Hovedstædernes Kvægmarkeder, hvor den, som det nedenfor vil sees, i kvantitativ Henseende er den dominerende Race, og

dette hidrører fra den Overflod af Græsgange, der udmærker de danske Stepper, og som tillader at holde og opdrætte meget betydelige Kvæghjorde, udelukkende bestemte til at sælges til Slagtning. Men desuden har denne Race ogsaa sin store Betydning som Arbejdskvæg, og dette bliver ligeledes i en ældre Alder fedet og drevet til Markederne som Slagtekvæg. Kjødet af den danske Race er mørt og velsmagende og giver ved Kogning en stærk Suppe.

Til tjerkassisk Kvæg hører ogsaa den kirgisiske Race. Denne Race har hjemme dels i Europa, dels i Asien, da den findes paa denne Side Ural i en Del af det uraliske Territorium og det Orenburgske Gouvernement, men dernæst navnlig har hjemme hinsides Ural i de Turgaiske, Akmolinske og Semipalatinske Stepper af det sydlige Sibirien. Dette Kvæg er af Middelvæxt eller under Middelvæxt og af forskjellig Farve; de fremherskende Lød ere sorte, rødlige eller graarødlige, ofte med sorte Tværstriber, og i det Hele træffes det tigrede Lød meget hyppig hos denne Race; Haarbeklædningen er dertil grov og meget tæt, undertiden ligner den Uld. Kroppen er tøndeformet, kort, med meget korte, stærke Ben. Hovedet er langagtigt med en smal Pande, som hos det danske Kvæg; Hornene, som ere middelstore og temmelig tynde ved Roden, divergere først stærkt udefter, derefter opad og fortil, medens Spidsen kun viser ringe eller slet ingen Krumning bagtil og indad; ofte træffes Horn, som udelukkende have Retning udad, fremad og lidt opad, men næsten uden den ringeste Krumning. Det er en meget haardfør Sort Kvæg som næsten kun opdrættes som Salgsdyr til Slagtning. Det har en umaadelig Udbredelse, da det omtrent er den eneste Kvægrace, der holdes af Nomadefolkene i Asien, hvor den træffes næsten lige til den kinesiske Grænse. I disse asiatiske Stepper, som jo have en meget stor Udstrækning, kunde der naturligvis opdrættes mange Gange mere Kvæg end Tilfældet er nu, hvis det ikke kneb med Vinterfoderet; thi Nomadefolkene ere ifølge hele deres Levevis ikke vant til at tage Forholdsregler i den Hen-

seende. Der har derfor ogsaa været Aaringer, hvor Kvæget i disse Stepper i Massevis bukkede under ligefrem af Sult. Saaledes i den Turgaiske Kreds talte man i 1878 994200 Stykker stort Kvæg; i 1880 derimod, efter 2 haarde Vintre, blev der kun 307100 Stkr. tilbage, saa at denne Kreds altsaa i Løbet af to Aar havde mistet 187100 Stkr. Kvæg eller næsten 70 pCt.*). Siden den Tid har derfor Administrationen bestræbt sig for at vænne den kirgisiske Befolkning til at være mere forsynlig med Hensyn til Vinterfoder, noget som dens Levevis i mange Egne ikke ubetinget forhindrer. Kirgisernes Nomadeliv undergaaer nemlig ogsaa efterhaanden betydelige Forandringer, den uafhængige Benyttelse af Græsgangene lider lidt eller lidt Indskrænkninger. Retten til disse usurperes først af visse Stammer, derpaa gaa de over til at blive Familieejendom, og endelig træder den individuelle Besiddelsesret frem, som det nu iagttages i en stor Deel af de kirgisiske Stepper, der høre til det uraliske Territorium, hvor den kirgisiske Befolkning tildels har ophørt at føre et rigtigt Nomadeliv.

Det kirgisiske Kvæg kan naa indtil 35 Pud eller 1400 russiske Pund levende Vægt, og, da det efter Krawtsoff giver 20—25 pCt. Affald, erholdes altsaa ved Slagtning indtil 1120 russiske eller omtrent 1000 danske Pd. Kjød, Hud og Talg. Det kirgisiske Kvæg er det mest velsmagende af alle Sorter tjerkassisk Kvæg.

I et vist Slægtskab med det kirgisiske Kvæg staaer ogsaa det Samarske Kvæg. Egentlig er dette en Blanding af russisk Landkvæg med den kirgisiske, kalmykske og tildels ogsaa ukrænske Race. I Tidernes Løb har der heraf dannet sig en temmelig konstant Kvægform med tøndeformet Krop, et stort grovt Hoved, en bred Ryg og Kryds, samt stærke, korte Ben, altsaa en Form,

*) De kirgisiske Stepper i veterinær Henseende (Archiv for Veterinærvidenskab). Petersborg 1890 (russisk).

der dog staaer nærmest den kirgisiske Race. Kun den meget vxlende Farve med fremherskende sort og rød-broget Lød og den ubestemte Form og Krumning af Hornene, ifølge hvilken den snart nærmer sig til den ene, snart til den anden af de før nævnte Racer, tyder hen paa det Samarske Kvægs blandede Herkomst. Levende Vægt kan dette Kvæg naa indtil 35 Pud, men det giver mere Slagteaffald end nogen af de andre førnævnte Racer.

Som en Undtagelse træffes i de Hjørde, der blive transporterede til Hovedstæderne fra Østen, Exemplarer af en Kvægrace, der har hjemme i Sibirien i det Semiræ-tjenske Territorium paa Altaibjergenes vestlige Skraaninger, ikke langt fra Byen Werna. Skjøndt denne Race er stor af Vækst, er det egentlig en Bjergrace, der udmærker sig især ved sit stærkt udviklede Bryst, samt kraftige Skuldre og Manke, medens Bagkroppen forholdsvis kun er svagt udviklet og Bugen opkneben. Af Farve er denne Race lysegraa eller hvidlig, og paa Grund af Mankens stærke Udvikling gjør den næsten Indtrykket af at være puklet. I dets Hjemsted holdes dette Kvæg som Lastdyr, der slæbe betydelige Byrder ad de smalle, ufremkommelige Bjergstier, hvor Kamelerne med deres bløde Saalepuder kun kunne gjøre daarlig Tjeneste. Til de europæiske Kvægmarkeder kommer denne Race kun sjælden og spiller derfor ingen Rolle her som Slagtedyr.

Dette er nu de Kvægracer, der navnlig tjener til at forsyne Hovedstæderne med Kjød. Dog er det allerede omtalt, at i Kvæghandlen sorteres Kvæget egentlig ikke efter Racerne, da man til daglig Brug navnlig adskiller to Sorter Kvæg; paa den ene Side det smaa russiske Landkvæg, der paa Kvægtorvet navnlig træffes som Køer, og som paa Hovedstædernes Markeder spiller en langt ringere Rolle end i Provinserne; paa den anden Side det saakaldte tjerkassiske Kvæg, hvorved man underforstaar saavel den ukrænske og kubanske som ogsaa den donske (kalmykske), den kirgisiske og samarske Race. Den tredie Sort Kvæg, der kommer til Torvs paa St. Petersborgs Kvægmarked, er det saakaldte

livonske Kvæg, som bestaar af Landkvæg og Krydsninger heraf med Kulturracer, opdrættet hos Godsbesidderne i Østersøprovinserne. Dette livonske Kvæg har meget tilfælles med, hvad man her kalder for russisk Herremandskvæg, det vil sige russiske Stude af Landracen eller Krydsninger heraf, opdrættet hos de store Jordejere i det nordlige og centrale Rusland. Saavel det livonske Kvæg som det russiske Herremandskvæg give ved Slagtning bedre Kjød end det almindelige russiske Landkvæg, men i Forhold til de andre Sorter Kvæg spiller dette forbedrede Landkvæg ingen fremragende Rolle paa Hovedstædernes Kjødmarkeder, som det sees af følgende Tal:

I 1889 blev der solgt paa St. Petersborgs Kvægtorv:

137 075 Stkr. Kvæg af tjerkassiske Racer

33 661 » — » russisk Landrace

11 016 » — » den livonske Kvægsort.

i det Hele 181 752 Stykker Kvæg,

og dette Forhold varierer kun meget lidt for de foregaaende og efterfølgende Aars Vedkommende. Paa Moskvs Kvægtorv findes slet ikke livonsk Kvæg, og den russiske Landrace udgjør her kun henved 3 pCt. af den hele aarlige Mængde Kvæg, der sælges paa Markedet, saa at altsaa 97 pCt. er tjerkassisk Steppekqvæg. I Byer som Nishnij Nowgorod derimod er Forholdet et ganske andet; her er det fortrinsvis russisk Landkvæg, der slagtes, og det tjerkassiske Kvæg udgjør kun omtrent 20 eller 25 pCt. Men i mange Provinsbyer udenfor de tjerkassiske Racers Hjemsteder slagtes udelukkende russisk Landkvæg, saa for Provinserne, navnlig hvad Nord- og Centralrusland angaaer, spiller Landkvæget egentlig større Rolle som Slagtedyr end det tjerkassiske Kvæg.

Med Hensyn til det tjerkassiske Kvæg kunde det naturligvis være interessant at undersøge, hvilken Rolle hver især af de hertil hørende Racer spille som Slagtedyr. Men direkte haves der ingen Oplysninger herom, da Kvæg-

markedernes Statistik indskrænker sig til den praktiske Klassifikation som russisk Landkvæg eller tjerkassisk Kvæg. Dog har man Optegnelser om Kvæghjordenes Opkjøbssteder, som ere i Stand til at sprede Lys herover, og det sees deraf, at den langt overvejende Del af Slagtekvæget drives til Hovedstæderne fra de danske Kosakkers Land og dernæst fra det Charkowske, Woroneschke, Poltowske, Jekaterinoslawske, Stawropolske og Astrachanske Gouvernementer, altsaa fra hele den Rayon, hvor det danske og ukrænske Kvæg har hjemme. Dog er det de danske Stepper, der spille Hovedrollen i den Henseende. Saaledes udgjorde i 1885 og 1886 det fra de danske Stepper tilførte Kvæg for Moskows Vedkommende henholdsvis 33 og 43 pCt. af Totaltilførselen. Dette stemmer nogenlunde med Blioghs Angivelser, som for en Række af Aar har beregnet at:

de danske Stepper forsyne Moskow med 43 pCt. af dets Kvæg				
det Jekaterinoslawske G.	—	—	14	—
— Woroneschke G.	—	—	10	—
— Stowropolske G.	—	—	7	—
— Charkowske G.	—	—	5	—
Det Astrachanske G.	}	— hver med 4 pCt.		
— Kubanske og Saratowske				
Det Poltowske og Kurske G.	}	— hver med 2 pCt.		
Det Samarske, Orenburgske, Tambowske, Moskowske og Uralske Gouvernement.				
	}	— hver med kun 1 pCt.		

For nærmere at belyse dette Forhold ogsaa for de andre større Byers Vedkommende skal jeg her tilføje et Skema over Tilførselen af Slagtekvæg i 1887 til Ruslands vigtigste Kjødmarkeder, som beroer paa Optællinger foretagne af det medicinske Departement:

Kjødmarkedene: Opdræts- og Op- kjøbsegnene.	St. Petersborg.	Moskov.	Odessa.	Waschan.	Kiew.	Charkow.
Gouvernementer:						
Asiatiske:						
Semirætjenske	—	40	—	—	—	—
Semipalatiske	138	316	—	—	—	—
Akmolinske	297	1,097	—	—	—	—
Turgaiske	168	290	—	—	—	—
Uralske	2,245	1,284	—	—	—	—
Kirgisiske	—	58	—	—	—	—
Østlige og Sydøstlige:						
Orenburgske	4,373	2,099	—	—	—	—
Samarske	6,533	6,396	—	—	—	—
Astrachanske	6,075	7,877	—	—	—	—
Stawropolske	5,496	8,364	—	—	—	—
Terske	82	82	—	—	—	—
Kubanske	5,094	15,081	—	—	—	201
Donske	46,417	86,180	25	—	—	611
Saratowske	5,251	10,019	—	—	—	—
Centrale:						
Tamkowske	297	2,038	—	—	—	—
Woroneschske	18,627	35,947	—	—	—	—
Kurske	264	2,892	—	—	—	3,154
Tjornigowske	4,727	908	—	180	3,442	703
Sydligte:						
Charkowske	12,738	26,213	—	—	139	—
Poltawske	33,368	10,246	—	330	11,100	43,259
Jekaterinoslawske ..	6,015	13,894	138	159	57	2,132
Tauriske	16	60	154	—	—	5,330
Chersonske	673	—	72,584	11,449	279	—
Sydvestlige:						
Bessarabske	—	—	41,155	16,194	—	—
Podolske	—	—	22,108	12,076	340	—
Wolinske	—	—	—	25,987	—	—
Kiewske	331	—	871	17,506	9,642	—
Rumænien	—	—	106	2,106	—	—
Alt i Alt	159,225	231,381	137,141	85,987	24,999	55,390
endnu fra andre G.	38,922	6,422	114	5,551	—	—
Summa	198,147	237,803	137,255	91,538	24,999	55,390

Inden man gjør Slutninger af de her anførte Tal maa man dog tage i Beregning, at Slagtekvæget ofte gaaer gjennem flere Hænder, inden det bliver opkjøbt af de større Kvæghandlere, saa at Opkjøbssegnene ikke altid tillige ere Kvægets oprindelige Hjemsteder, eller med andre Ord, at Kvæget ofte drives lange Strækninger inden det falder i de egentlige Hovedstadsleverandørers Hænder.

Af de ovennævnte Tal kunde man f. Eks. være fritet til at slutte, at der kun føres meget lidt Kvæg fra de asiatiske Gouvernementer til Hovedstæderne; i Virkeligheden maa man imidlertid beregne, at en stor Del af det Kvæg, der bliver opkjøbt færdig til Slagtning i det Orenburgske, Samarske og Astrachanske Gouvernementer, i Virkeligheden stammer fra de asiatiske Stepper. Ligeledes er det sikkert, at en stor Deel af det i de danske Steppegne opkjøbte Kvæg egentlig er født og opdrættet i de omliggende Gouvernementer, men kun drevne til de danske Egne enten for at fedes paa de rigelige Græsgange, som findes der, eller for at finde Kjøbere paa de mange Kvægmarkeder, der aarlig afholdes i de 4 danske Kosakkers Land. Dog selv med dette Forbehold, naar man sammenligner ovenanførte Skema med de respektive Kvægracers Udbredelseskreds, er det let at overbevise sig om, at hvad Moskov og St. Petersborg angaar, da er det især det kalmykske eller danske Kvæg og den graa Stepprace, der spille Hovedrollen, dernæst kommer den kirgisiske og samarske Race og tilsidst den kubanske Race. For Odessas, Warschaus og Kiews Vedkommende er det næsten udelukkende en graa Stepprace, der har Betydning som Slagtekvæg. Hvad Charkow angaaer, spiller foruden den graa Stepprace ogsaa den danske Race en betydelig Rolle.

I alle større Byer er det fortrinsvis Stude, der slagtes, og i Hovedstæderne spille Køerne en ganske underordnet Rolle. I Moskov udgjorde saaledes Køerne i 1886 kun henved 3 pCt. af alt Slagtekvæget.

Ved at gaa over til at omtale Betingelserne, hvorunder Kvæghandlerne arbejde her i Rusland, kan det ikke

undgaaes med et Par Ord at omtale Kvægmarkederne, som ere af overordentlig stor Betydning for Kvæghandelen i det Hele. Disse Markeder afholdes fornemmelig i en eller anden større Landsby eller Flække og falde ofte sammen med en større Helgens Dag eller anden Kirkefest. Dog gives der i de asiatiske Steppeegne Markeder, som afholdes paa ganske aabne, ubeboede Pladser, langt fra Landsbyer eller Auler. Om Kvægmarkederne Talrig-
 hed i Steppeegnene kan man faa et Begreb, naar man erfarer, at der aarlig i det Woroneschske Gouvernement alene afholdes 39 større Kvægmarkeder; i de danske Kosakkers Land gives der endnu flere, og i hele Sydrusland gives der næsten ikke en eneste større Kirkeby eller Flække, som ikke har sit aarlige Kvægmarked. Der findes endog Landsbyer, der holde Marked et Par Gange om Aaret. Flere af disse Markeder vare fra 1 til 2 Uger, og, da der er Markeder, hvor der samles henved 20000 Stkr. Kvæg, er Omsætningen paa disse ofte meget betydelig. Paa disse Markeder opkjøbes nu af Kvæghandlerne eller disses Agenter Kvæget stykkevis eller i Smaapartier, og paa denne Maade formeres større eller mindre Hjorde paa fra 50 indtil 500 Høveder, som derpaa enten drives tilfods til de nærmeste Byer, hvor de kunne blive solgte til Slagtning, eller ogsaa — hvis de ere bestemte til at transporteres længere bort — blive førte til den nærmestliggende Jernbanestation, for der at indlades til videre Transportering. De Hjorde, der ere opkjøbte i de fjernere, østlige Egne, maa imidlertid tilbagelægge betydelige Strækninger, inden de naa Jernbanelinierne, og desuden er det kun de Hjorde, der ere opkjøbte i nogenlunde fedet Tilstand, som umiddelbart føres til Hovedstædernes Kjødmarkeder. Det Kvæg derimod, som er opkjøbt i mager Tilstand, opstaldes eller udgræsses først et eller andet Sted til Fedning, og i den Henseende er det navnlig Græsgangene i de danske Kosakkers Land samt i det Woroneschke og Tombowske Gouvernement, som udmærke sig ved deres overordentlige Betydning for Hovedstædernes Kjødmarkeder.

I disse Egne faa de større Jordejere en aarlig betydelig Indtægt af deres Godser ved at udleje Græsgangene til Fedning af Slagtekvæget, en Indtægt uden hvilken Forpagtningsrenten af Jorderne dør vilde falde meget betydelig. Kvæghandlerne have ogsaa deres Fordel ved at benytte dem af denne til deres Raadighed staaende Overflod af Græsgange, og derfor vrage de ofte paa Markederne det halvfedede Kvæg, som til videre Fedning fordrer mere intensive Foderstoffer og derfor ikke lover saa stor Gevinst. Dog fedes ogsaa en Del Kvæg med Hø, Bærme og Affald fra Sukkerfabrikkerne. Bærme er det af Kvæghandlerne mindst yndede Middel, da det er vanskeligt at kontrollere dette Foders Værdi, og man selv paa de større Brænderier ikke generer sig for at spæde Bærmen med Vand. Med Hensyn til de respektive Fedningsmethoders Rolle, da angiver Krawtsoff, at af hans Optegnelser fra St. Petersborgs Kvægtorv viste det sig, at af det til Residensstaden førte Kvæg var kun 5 pCt. blevet fedet med Sæd eller Affald fra Oliefabrikkerne, 15 pCt. med Bærme, 30 pCt. med Hø alene og 50 pCt. med Græsfoder. Forresten maa det herved erindres, at Kvæget næsten aldrig bringes til Hovedstæderne i virkelig fuldfedet Tilstand, men Fedningsgraden af det bedste Slagtekvæg varierer mellem, hvad man kunde kalde velnæret og halvfedet. Desuden forsynes jo Hovedstæderne navnlig med tjerkassisk Slagtekvæg, der opfodres i Syden; hvad det russiske Landkvæg derimod angaar, da er Græssets Betydning som Fedningsfoder langt ringere end Krawtsoff angiver for St. Petersborgs Slagtekvægs Vedkommende, thi dels er Græsset i Nordrusland langt mindre nærende end i Stepperne, og dels er der her langt færre Strækninger, der due til Græsgange for Slagtekvæg. Derfor spiller her Høet og Oliekager en stor Rolle som Fedningsfoder for det bedre Slagtekvæg af den russiske Landrace.

Kvæghandlerne udgjøre her i Rusland en ret karakteristisk Klasse af Folk, hvis Rolle er stor som uundværlige Mellemænd, saavel for Slagterne som Oprætterne. Kvæghande-

len kræver altfor megen Tid og specielle Lokalitetskunskaber, til at Slagterne selv kunde have Lejlighed til at spille nogen Rolle som Opkøbere saa meget mere, som de smaa Opdrættere aldrig drive Kvæget længere end til det nærmeste Marked, medens de store Opdrættere meget ofte sidde og vente til Køberne selv opsøge dem. Kvæghandlers Virksomhed er derfor af den Art, der kun giver ringe Lejlighed til at nyde Ro og Bekvemmeligheder. Fra det tidlige Foraar til Begyndelsen af Vinteren maa disse Opkøbere bestandig fare fra et Marked til et andet, hvorved det navnlig gjælder om overalt at komme i rette Tid. Disse Rejser, der undertiden strække sig langt ind i Asiens Stepper, tilbagelægges efter Omstændighederne snart pr. Jernbane eller i Tarantas, snart tilhest eller paa en Kamel, og det er først om Vinteren, at Kvæghandlerne slaa sig til Ro og tage fast Ophold i Hjemmet. I tidligere Tider, for en 20 Aar siden, da Hjordene udelukkende dreves tilfods og derfor befandt sig længe undervejs, hvor de bestandig truedes af at blive smittede af Kvægpesten, var Kvæghandelen desuden en Forretning, hvorved der var stor Risiko i pekuniær Henseende. Det var ofte store Formuer, der stode paa Spil paa denne Maade, thi hvis Pesten begyndte i Hjorden undervejs, var der kun liden Udsigt til at redde noget af Kapitalen. Dog under gunstige Forhold kunde Kvæghandlerne dengang gjøre Regning paa god Fortjeneste, da Udgifterne vare langt ringere, end de ere nu; de store Kongeveje havde tidligere nemlig overalt en Bredde af 250 Alen, for at Handelskvæget undervejs kunde finde gratis Foder; og skjøndt dette naturligvis ikke altid var tilstrækkeligt til at holde Huldet vedlige, saa kunde det paa den anden Side i gode Aaringer være saa rigeligt, at Hjordene ved dette gratis Foder lidt efter lidt tiltoge i Vægt og dog marscherede en 15—20 Werst i Døgnet. At vogte en saadan Hjord undervejs fordrede imidlertid megen Sagkundskab og Opmærksomhed, og der var derfor altid en betroet Mand ved Hjorden, hvis Kvæghandleren ikke selv ledsagede den.

Det gjaldt om at opsøge gode Pladser til Natteleje, sørge for at Kvæget fik tilstrækkelig Ro og ikke blev forstyrret i Utide; men paa den anden Side maatte der ogsaa passes paa, at man var parat til at bryde op, naar Kvæget selv begyndte at rejse sig. Dernæst var der Vandingen at sørge for, og det var ikke nok at finde Vand, det være sig en lille Flod, en Aa eller et Kjær, men det maatte indrettes saaledes, at Hjorden kom til Vandingspladsen til rette Tid, og at der ingen bratté Bredder eller andre Forhindringer vare, som kunde gjøre det vanskeligt for Kvæget at naa Vandet; Dagmarschernes Længde maatte indrettes efter Vejret, Temperaturen og Vejenes Haardhed, og alt dette maatte iagttages Dag efter Dag i Løbet af flere Maaneder. Endelig maatte man bestandig have Omsorg for at bevare Hjorden for at smittes af Kvægpesten, hvis denne herskede nogetsteds undervejs, og dersom det lod sig gjøre, forandrede man i saa Tilfælde hellere Marschrouten, især hvis der var en smittet Hjord forude, og man altsaa kom til at gaa i Sporet paa denne. Men uagtet al Forsigtighed skete det dog ikke sjældnen, at Sygdommen, naar man mindst ventede det, begyndte at vise sig mellem Kvæget, og da vidste Kvæghandlerne af egen Erfaring, at der intet Haab var om at standse den, og at det Eneste, man kunde gjøre, var at se at blive af med Kvæget saa hurtig som muligt. Dette var imidlertid ikke saa let, thi i Smaabyer var der ingen Kjøbere for større Hjørde, og til større Byer var der ofte langt. Kvæghandlerne vare derfor nødte til at sælge Kvæget i Smaapartier med stort Tab, efterhaanden som man kom fremad; de syge Dyr lod man blive tilbage i Landsbyerne, og det undervejs kreperede Kvæg nedgravede man, eller skjulte det paa anden Maade —, efter først at have taget Huden af det. Allerede dengang, for en 20 Aar siden, vare der mange Kontrolstationer med Statsdyrlæger langs alle de større Driftsveje; men Kvæghandlerne forstode, naar det behøvedes, at omgaa alle disse farlige Punkter; og i Nødtilfælde førte de Dyrlægerne bag Lyset, idet de, før

de lod Hjorden visitere, foretog, i en nærliggende Skov, hvad de kaldte for »Rensning af Hjorden«. Denne Rensning bestod i, at de lode alle syge og mistænkelige Dyr tilbage og derpaa kun lode de sunde Dyr blive undersøgte af Dyrlægen.

I 1876 blev imidlertid Loven om Nedslagning af alle syge Dyr ved Kvægpest i Driftshjordene udstedt. Da der bliver udbetalt fuld Erstatning for de nedslagne Dyr, saa have Kvæghandlerne derfor nu ingen Fordel af at skjule Sygdommen. Samtidig blev ogsaa Veterinæropsynet skjærpet, og endelig blev det forbudt, at drive Kvæget tilfods i de Egne, hvor der fandtes Jernbaner, og hvor disses Tarif ikke oversteg $1\frac{1}{4}$ Kopek pr. Hoved og Werst. Uafhængig heraf har Regjeringen nu fuldstændig forbudt at drive Steppekvæget fra de sydlige og østlige Egne gennem Central- og Nordrusland, idet der er trukket en Linje gennem bestemte Punkter af det Orenburgske, Samarske, Saratowske, Woroneschske, Charkowske, Poltawske, Kiewske og Wolinske Gouvernement — Nord og Vest for hvilken Steppekvæget udelukkende maa transporteres pr. Jernbane. Det lokale russiske Landkvæg tillades det at drive ad Landevejene indenfor de respektive Gouvernementers egne Grænser, men er det bestemt til at føres længere bort, skal Transporten ogsaa ske pr. Jernbane. Nu for Tiden naaer derfor alt tjerkaassisk Kvæg Hovedstædernes Markeder udelukkende pr. Jernbane, og det er kun Smaapartier af Kvæg fra de omliggende Gouvernementer, der komme tilfods.

I Moskow bliver saaledes i Gjennemsnit 99 pCt. af alt Slagtekvæget tilført ad Jernvejene. Der findes endnu her en Transportmaade, der først ret er kommet i Gang i de sidste Aar nemlig ad Wolgaen paa særlig til Kvægtransport indrettede Flodpramme, som bugseres op ad Floden ved Dampbaade. Det er næsten kun paa Wolgaen, at denne Transportmaade har faaet nogen større Betydning, og den eneste Indladningsplads er Samaro, hvorfra Kvæget paa denne Maade transporteres til Ribinsk, og

derfra videre til St. Petersborg pr. Jernbane. Aarlig transporteres paa denne Maade 15—20000 Stykker Kvæg til St. Petersborg. I flere Henseender er denne Transportmaade fordelagtigere end Jernbanetransporten, da den for det Første er betydelig billigere, og dernæst lide Dyrene mindre undervejs i Flodprammene end i Jernbanevaggonerne, da de der have fri Luft og friskt Vand i Overflod, samt kunne fodres lige saa godt og regelmæssigt som i en Stald. I Jernbanevognene derimod lider Kvæget meget af den lumre og fordærvede Luft samt af Mangel paa Foder og Vand*) og det er desuden konstateret ved Forsøg, at selve Kjørselen, ved den Nervespænding og Uro, den fremkalder hos Dyrene, har et temmelig betydeligt Stoftab til følge. Kvægprammene ere i Almindelighed indrettede til at rumme fra 700 til 1000 Stykker Kvæg, som anbringes ovenover Dækket i 3 aabne Etager. Det er kun i daarligt indrettede Pramme, at Kvæget anbringes i Lasten. Efter hver Rejse blive disse Pramme, desinficerede under Dyrlægens Opsigt med Sublimat og Karbolsyre-Opløsninger. Jernbanevognene blive desinficerede med Damp. Saavel ved Ind- som Udladningen af Slagtekvæget synes det af de ved Jernbanestationerne ansatte Statsdyrlæger.

Det sees altsaa, at Kvæghandelens hele Stilling nu er en anden, end den var tidligere. Ikke alene staaer der nu i det europæiske Rusland ingen gratis Græsgange til Handelshjordenes Raadighed, men selv de lejede Græsgange ere nu overalt stegne betydelig i Pris som Følge af den almindelige Forhøjelse af Jordenes Værdi, der iagttages i hele Rusland. Dertil kommer nu ogsaa Transportudgifterne, som Kvæghandlerne tidligere under gunstige Forhold kun kjendte lidt til. Men paa den anden Side er nu ogsaa Risikoen langt ringere end tidligere, da Kvæghandlerne jo i Tilfælde af Pesten faa fuld Erstatning for

*) Ved Jernbanetransporten foregaaer Vandingen paa bestemte Stationer, men denne kan kun være meget ufuldstændig, da der jo er mange Dyr, og Vandingen skal foretages med Spand.

alt nedslaaet (men ikke for det kreperede) Kvæg. Det er derfor ogsaa nu i Kvæghandlers egen Interesse saa snart som muligt at lade Hjorden komme under Veterinærpolitiets Varetægt, hvis Sygdommen virkelig udbryder.

For Fuldstændighedens Skyld skal jeg her indskyde et Par Ord om Faareavlen i Rusland. I hele Nordrusland har denne ikke stor Betydning. Hverken Klimaet eller Jordbundsforholdene begunstige her Faareavlen, og det almindelige russiske Landfaar udmærker sig kun ved sine negative Egenskaber; det er hverken et Kjødfaar, Uldfaar eller Malkefaar. Dog holdes det nærmest for Uldens og Skindets Skyld, hvoraf de russiske Bønder jo sy deres Vinterpelse. Anderledes er Forholdet i Sydrusland; dèr spiller Faareavlen i mange Egne en stor Rolle, og Faarene holdes dèr dels for Kjødets, dels for Uldens Skyld. Hvad Uldfaarene angaaer, da er det navnlig Merinosavlen, der i det sidste Aarhundrede har naaet en stor Udvikling i hele Nyrusland*) især paa Halvøen Krim samt i visse Kredse af det Tauriske og Jekaterinoslawske Gouvernement, hvor der er Faareopdrættere, som have flere 100,000 Stkr. Faar. Af russiske Kjødfaar kan man navnlig adskille tre Racer, der alle udmærke sig ved deres Fedthaler. Den bedste Kjødrace, er den saakaldte Woloschske, der udmærker sig ved sin temmelig betydelige Størrelse (kan give indtil over $2\frac{1}{2}$ Pud — henimod 100 danske Pd. Kjød), opstaaende Øren, en temmelig lang, ikke tæt Uldbeklædning og en lang Fedthale, der dog oppe ved Halen har sin største Bredde og Tykkelse. Kjødets er velsmagende. Denne Race, som næsten udelukkende er af hvid Farve, er udbredt i hele Syd og Sydøstrusland, og det er ogsaa den, der navnlig udføres til Udlandet. Den anden Race er det kirgisiske Faar, der næsten naaer samme Størrelse som den foregaaende Race, men dog i Regelen er noget mindre massivt og vægtigt. Det er mere højbenet, har en

*) Saaledes kaldes det Jekaterinoslawske, Chersonske og Tauris Gouvernement samt Bessarabien.

stærk kroget Næse, hængende Øren og en stærk udviklet, kort Fedthale i Form af Tournure. Uldbeklædningen er meget grov og kort med mange Dækhaar. Farven er i Regelen graarød, eller brunlig. Denne Race findes kun i det sydøstlige og østlige Rusland samt inde i de asiatiske Stepper, hvor den udgjør en væsentlig Del af Nomadefolkernes Rigdom. Dets Pels og Uld har kun ringe Værd, og dets væsentligste Betydning er derfor som Kjødfaar. Den tredje Race findes egentlig kun paa Halvøen Krim, hvor den lidt efter lidt fortrænges af Merinosfaarene; den gaaer under Navn af krimsk Race, er mindre end de to foregaaende Racer, har opstaaende Øren og en kort bred Fedthale, som dog er mindre stærkt udviklet end hos de kirgisiske Faar. Farven er sort og hvid, og hvad der navnlig udmærker den, er Pelsen, der bestaar af fin krøllet Uld, og som derfor, især af unge Lam, giver meget værdifulde Skind, der undertiden vurderes til 4—5 Rubel Stykket og navnlig bruges til laadne Huer. Denne krimske Race giver desuden et særdeles velmagende Kjød. Den nedstammer uden Tvivl fra en lignende Race, der træffes hinsides det kaspiske Hav hos de derlevende tyrkiske Folkestammer og ligeledes i Buchariet og Persien, og som endnu mere end den krimske Race udmærker sig ved sin fine, stærkt krøllede, silkeagtige Uld. Af de 3—4 Ugers Lam af denne Race faaes smaa kostbare Skind, der her kaldes Karakul, og som vurderes højt i hele Mellemasien til Fabrikation af de laadne Huer, der jo udgjøre en saa væsentlig Del af de asiatiske Folkeslags nationale Kostume. I Rusland anvendes disse Skind ogsaa meget til Pelsværk og især til de russiske Officerers Paradeuniform, hvis Skindhuer fabrikeres af disse Karakul.

Faarekjød konsumeres i Rusland navnlig i stor Mængde af alle de forskellige asiatiske Folkeslag, især af Tatarerne og Kirgiserne, som ere store Yndere heraf. Hvad Russerne selv angaaer, da vrage de Faarekjødet paa Grund af den ejendommelige Aroma, som mere eller mindre er dette Kjød egen. I Sydrusland, hvor Befolkningen er bleven

vænnet til det, bruges det mere end i Nordrusland, men i det Hele er der i Rusland ingen stor Efterspørgsel efter Lammekjød, og Udførselen af Faar fra Rusland har sikkert en betydelig Fremtid for sig.

Uagtet alle de Forhindringer, der have hæmmet den russiske Kvægudførsel, har denne dog aldrig været fuldstændig standset. Bliogh angiver efter Tolddepartementets Indberetninger følgende Tal for Udførselen fra 1852 til 1874:

I Aarene.	Udførtes Kvæg.	Udførtes Faar.
	Stkr.	Stkr.
1852	20,840	34,157
1853	20,530	58,194
1854	8,722	20,400
1855	—	3,746
1856	31,289	95,822
1857	17,373	29,033
1858	18,090	33,345
1859	17,518	37,392
1860	14,126	52,375
1861	19,967	43,811
1862	24,456	18,843
1863	27,011	42,489
1864	33,096	100,466
1865	30,871	63,454
1866	27,688	38,714
1867	46,376	58,672
1868	93,487	58,307
1869	136,636	93,027
1870	110,808	119,687
1871	66,394	101,971
1872	55,761	121,102
1873	44,932	182,010
1874	33,702	137,870

Med Hensyn til den nyere Tid, kan jeg anføre følgende Tal:

I Aarene.	Udførtes Kvæg	Udførtes Faar.
	Stk.	Stk.
1884	26,746	322,150
1885	42,166	362,186
1886	38,469	345,055
1887	43,701	252,579
1888	20,015	179,187

Det sees heraf, at sin egentlige Højde naaede Udførselen af stort Hornkvæg i 1869 og 1870. Derpaa tog den temmelig brat af og har i de senere Aar holdt sig svingende mellem 20 og 40,000 Stk. aarlig, uden at der har været noget bestemt Tegn til, at Udførselen vilde tage til igjen. Derimod viser Faareexporten en langt mere regelmæssig Udvikling, og den Formindskelse, der iagttoes i Aarene 1887 og 1888, maa ansees som tilfældig. Tværtimod kan man nu vente en meget betydelig Forøgelse af Exporten, efter at Frankrig har tilladt Indførsel af russiske Faar.

Da jo de fleste europæiske Havne ere lukkede for russisk Hornkvæg, saa har det næsten udelukkende været til Orienten og Middelhavslandene, at Udførselen foregik. Der har derfor i de senere Aar kun fundet Udskibning Sted fra Sortehavshavnene og de asowske Havne. Hvad Landgrænsen angaar, da er denne jo egentlig ogsaa lukket for russisk Hornkvæg; der findes rigtignok i Toldvæsenets Efterretninger Meddelelser om, at der over den østerrisk-preussiske Grænse blev udført i 1884 — 120 Stkr. Hornkvæg og i 1885—1888 henholdsvis 37, 14, 2 og 20 Stkr. Kvæg. Men dette maa hidrøre fra Undtagelser, og maa-

ske har det været Dyr som tilhørte Menagerier eller en eller anden Cirkus.

Udførselen gennem de Asowske Havne er ogsaa ringe. Den eneste Udskibningshavn der, er Taganrog, hvorfra der i 1884 blev udskibet 45, i 1885, 47, i 1886 1, og i 1887 171 Stykker Hornkvæg. Exporten skeer derfor næsten udelukkende gennem Sortehavshavnene, hvor den i Tidsrummet 1884—1888 har været følgende:

Udførtes Hornkvæg.	I Aaret 1884.	I Aaret 1885.	I Aaret 1886.	I Aaret 1887.	I Aaret 1888.
Fra Odessa.....	25,782	41,776	37,824	42,681	20,852
— Sebastopol .	799	304	628	840	143

Det sees, at den eneste vigtige Udførselshavn er Odessa. Efter den Odessiske Hofmæglers Indberetning for 1887 bleve de i dette Aar fra Odessa udskibede 42,681 Stykker Kvæg udklarerede til følgende Lande: til Grækenland 30 pCt. til Tyrkiet (især Konstantinopel) 25 pCt., til Ægypten 15 pCt., til Malta 15 pCt., til Italien 7 pCt. og til Spanien, Frankrig, England og Holland 2 pCt. Hvad Udskibningen til Frankrig, England og Holland angaaer, da maa det vel forstaaes saaledes, at Kvæget er blevet indladet paa franske, engelske og hollandske Skibe til Slagting ombord.

Af Tallene paa næste Side sees det, at Hovedmarkederne for Kvægexporten fra Rusland hidindtil have været Tyrkiet og Grækenland, dernæst Italien (?), Ægypten og Øen Malta. Hvorledes det forholder sig med den ifølge Toldvæsenets Angivelse betydelige Indførsel af russisk Kvæg til Holland i 1886, veed jeg ikke, men antager dog, at der vel næppe kan være Tale om Indførsel til Moderlandet. Ligeledes er der i de nedenstaaende Tal en uforklarlig Uoverens-

stemmelse for Italiens Vedkommende i 1887 mellem den Odessiske Hofmæglers og Toldvæsenets Angivelser, idet Udførselen efter de sidste er dobbelt saa stor som efter Hofmæglerens Meddelelser; Grunden hertil er mig ikke bekendt.

Efter Tolddepartementets Angivelser blev der udført:

I Aarene:	1884.	1885.	1886.	1887.	1888.
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Til Tyrkiet	13,730	14,390	12,047	17,979	12,103
— Grækenland	10,612	19,657	13,088	13,267	4,403
— Italien.....	453	2,707	3,997	6,151	2,523
— Holland.....	240	—	2,093	210	—
— Ægypten	—	4,601	5,677	3,976	405
— Storbritanien (Malta).....	—	—	1,265	1,693	1,146
— Østerrig-Ungarn.....	51	—	110	174	86
— Frankrig.....	—	—	—	140	279
— Bulgarien.....	199	—	—	—	—
— Tyskland	119	—	—	—	—
— Nordamerika	—	—	141	—	—

Dog sees det tydeligt, at der indtil 1888 ikke er et eneste udenlandsk Marked, hvor Afsætningen af russisk Kvæg er i Tiltagende. Den Mængde russisk Kvæg, der aarlig indføres til de respektive Pladser, vexler meget betydelig; men skjøndt der i visse Aar iagttages en meget væsentlig Stigning, saa vise disse store Svingninger netop, hvor afhængig Ruslands Stilling paa de udenlandske Markeder er. Den udenlandske Kvæghandel ledes ikke heller af russiske Exportører, men befinder sig næsten udelukkende i Hænderne paa Udlændinge, navnlig Tyrkere og Grækere.

Den russiske Regjering har naturligvis særligt havt sin Opmærksomhed henvendt paa Kvægexporten fra Odessa

og har i den Henseende gjort, hvad den kunde, for at gjøre Tilsynet med Dyrenes Sundhedstilstand saa betryggende som muligt, uden paa den anden Side at bebyrde Exportørerne med unyttige Udgifter og Tidsspilde. Men hvad der navnlig mangler er privat Initiativ fra de større Kapitalisters Side, uden hvis Hjælp Exporten ikke ret vil kunde udvikle sig.

Hvad de sidste 3 Aar angaaer, da seer jeg mig ikke foreløbig i Stand til at angive Kvægudførselens Størrelse for dette Tidsrum, men dog er det næppe rimeligt, at de Forandringer, som imidlertid ere foregaaede i Rusland med Hensyn til Kvægpestens Udbredelse, have kunnet havt nogen indgribende Indflydelse paa Udførselen fra Sortehavshavnene, thi hvad Tyrkiet og Grækenland angaaer, disse Ruslands vigtigste udenlandske Markeder, da har Kvægpesten egentlig aldrig været nogen stor Hindring for Udførselen til disse Lande, som selv i de Aar, da Kvægpesten herskede stærkest i Rusland, aldrig bekymrede sig om at erholde regelmæssige officielle Meddelelser om Kvægpesten direkte fra den russiske Regjering, men lode sig nøje med Konsulernes lidet paalidelige Indberetninger.

Naar der nu spørges, om hvilken Stilling, det er forbeholdt Rusland at indtage i Fremtiden paa de større europæiske Markeder som et kvæg-exporterende Land, da maa det først og fremmest være mig tilladt, at drage følgende Slutninger af alt det tidligere Fremsatte nemlig:

- 1) Rusland har relativt, det vil sige i Forhold til Folke­mængden og Jordarealet, ingen Overflod af Kvæg,
- 2) Men da Kjødforbruget kun er ringe i Rusland, er det sikkert, at der allerede under de nuværende Forhold er et Overskud af Slagtekvæg, som presser Kjødpriserne ned.
- 3) Ved større Efterspørgsel og lettere Afsætning er der Egne nok i Rusland, som frembyde gunstige Betin­gelser for en langt større Udvikling af Kvægavlen, end Tilfældet er nu.

- 4) Flere af de russiske Kvægracer frembyde et meget brugbart Materiale til Dannelsen af gode nationale Kjød racer.
- 5) Den russiske Regjering er fuldstændig paa det Rene med Kvægavlens og Kvægexportens Betydning for Rigets økonomiske Velstand og har hidindtil navnlig havt sin Opmærksomhed henvendt paa Kvægpesten, som en af de væsentligste Hindringer i den Henseende.
- 6) Regjeringens Bestræbelser have været kronede med Held, da Kvægpesten nu næsten er fortrængt fra det europæiske Ruslands Enemærker og derfor ikke længer kan siges at være nogen ubetinget Hindring for Udførsel af levende Kvæg til Udlandet.
- 7) Gjennemsnietsprisen for det bedste russiske Slagtekvæg med Transport til Udførselshavnene eller Landgrænsen kan ikke anslaaes højere end 4 Rubel 50 Kop. pr. Pud = 36 danske Pund eller omtrent efter Kursen 22 Øre pr. Pund, altsaa en Indkjøbspris, der nok kan bære Exportudgifterne. —

Dernæst maa det erindres, at Regjeringen sikkert vil gjøre Alt, hvad der staaer i dens Magt for at lette og befordre Udførselen, og navnlig ville uden Tvivl de nu temmelig høje Jernbanetariffer med Tiden blive betydelig nedsatte; desuden vil her ogsaa blive gjort en Del for at op hjælpe og udvikle Kvægavlen i Steppeegnene, hvor denne navnlig har en stor Fremtid for sig. Det drejer sig derfor navnlig om, hvorvidt Ruslands Kvægracer ere i Stand til at tilfredsstille Udlandets Fordringer. I den Henseende maa det først og fremmest udhæves, at Nord- og Centralruslands Landrace, eller som den her kaldes, russisk Landkvæg, ikke egner sig til Udførsel, saavel paa Grund af dets ringe Størrelse, som ogsaa ifølge dets mangelfulde Former og temmelig smagløse Kjød. I det Hele staaer denne Race altfor fjernt fra, hvad man i Vesteuropa er vænnet til at betragte som godt Kjød kvæg. Det graa Steppekvæg, der paa Kjødmarkederne navnlig repræ-

senteres af Køer og ældre Arbejdsstude, af hvilke de sidste udmærke sig ved Kjødets Sejghed selv efter længere Fedning, egner sig ogsaa mindre godt til Udførsel. Det bedste Kjødkvæg her i Rusland faaes af den danske, eller kalmykske og den kirgisiske Race. Nær ved disse Racer med Hensyn til Kjødets Godhed staaer ogsaa den saakaldte Samarske Race. Disse tre Racers Kjød udmærker sig ved en egen Velsmag, som man næppe finder noget Tilsvarende til, selv hos de vesteuropæiske Federacer. Denne behagelige Smag, som Kjødet af det Kalmyske, kirgisiske og Samarske Kvæg udmærker sig ved, hidrører fra Græsgangene, der i disse Racers Hjemsteder over alt ere bevoxede med det kraftige, tilsyneladende sejge og tørre, men i Virkeligheden højst nærende og desuden aromatiske Steppegræs. Desuden er Kjødet af disse Racer meget mørt og saftigt og erhoder ved Fedning let et smukt marmoreret Udseende. Det er derfor navnlig disse tre Racer, der have Chancer for at vinde Indpas paa de europæiske Kjødmarkeder, især hvis man her i Rusland vil bestræbe sig for at forædle dem i Retning af Fededyr ved et omhyggeligt Udvalg og en bedre Pleje. Som disse Naturracer nu ere, mangle de navnlig tidlig Modenhed samt have et i Forhold til Kjødmassen altfor stærkt udviklet Skelet; det er især denne sidste Mangel, der vil bidrage til at presse Priserne paa det russiske Kvæg ned i Udlandet; som det ogsaa har viist sig ved de Forsøg, man har gjort i de sidste Aar paa at skaffe russisk Kjød, transporteret slagtet fra Østersøhavnene, Afsætning paa de engelske Markeder. Ministeriet for Statsdomænerne sendte for et Par Aar siden en egen befuldmægtiget Embedsmand til England for at undersøge Forholdet, og ifølge hans Indberetning viste det sig, at man paa de engelske Markeder efter Priserne kan adskille 6 Sorter Kjød nemlig:

1ste Sort faaes af engelske Kjødracer slagtede i England og betalte med en Gjennemsnitspris af $6\frac{1}{2}$ —8 d pr. engelsk Pd.

- 2den Sort faaes af dansk, hollandsk, holstensk og fransk Kvæg, slagtet i England. Gjennemsnitsprisen er 6—7 $\frac{1}{2}$ d pr. Pd.
- 3die Sort faaes af Kjød transporteret fra Nordamerika i slagtet Tilstand. Gjennemsnitsprisen er 5—6 $\frac{1}{2}$ d.
- 4de Sort bestaar af Kvæg fra Tyskland og Schweiz. Gjennemsnitsprisen er 4 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$.
- 5te Sort bestaar af Ungarsk og Rumænsk Kjød med en Gjennemsnitspris af 4—5 d, og til denne Sort blev ogsaa det bedste russiske Kjød regnet.
- 6te Sort, Kjød fra Sydamerika, Rusland og Sverrig med en Gjennemsnitspris fra 2—4 d pr. Pd., saaledes at det russiske Kjød altsaa i Regelen kun opnaaede en Pris af fra 3 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ d pr. engelsk Pund og blev regnet til den 5te eller 6te Sort Kjød.

Det er, som det sees, ingen synderlig høje Priser, der i England opnaaes for russisk Kjød, uagtet dette tilsyneladende har gode Egenskaber.

For en stor Del kan dette forklares af Ubekjendtskab med det engelske Markeds Fordringer navnlig med Hensyn til Fedme; muligvis spiller ogsaa mangelfuld Slagting og Transport en Rolle herved; men dog er det sikkert, at de russiske Kjødracers ovennævnte naturlige Mangler heller ikke have været uden Indflydelse paa de lave Priser, man hidindtil har erholdt for det russiske Kjød.

Levende Kvæg vil naturligvis blive betalt bedre, men om det skulde lykkes med Tiden for den russiske Regjering at faa de engelske Markeder aabnede for russisk Kvæg, maa Fremtiden vise. Foreløbig bliver der dog vist næppe noget heraf, thi Englænderne ere jo meget forsigtige og bekvemme sig vist ikke snart til at gjøre Afkald paa sine gamle Fordomme mod Rusland. Hvad levende Kvæg angaaer, saa kan Rusland snarere gjøre Regning paa andre Markeder. Man har derfor ogsaa som omtalt i de sidste Par Aar her i Rusland havt sin Opmærksomhed henvendt paa at skaffe slagtet Kvæg Afsæt-

ning paa de engelske Markeder, og der er i 1890 blevet oprettet et Aktieselskab her under Firmaet »von Mek og Schreiber«, som nu vedligeholder en regelmæssig Udførsel af Kjød fra Libau til England ved Hjælp af 2 særlig dertil indrettede Dampskibe, forsynede med Afkølingsapparater, der virke ved Fordampning af fortættede Luftarter. Kvæget føres til Libau pr. Jernbane fra det indre Rusland og slagtes i Libau paa særlige der indrettede Slagterier. Hvorvidt denne Forretning svarer Regning, vides endnu ikke, men det er dog rimeligt, at den kan udvikle sig til noget Betydeligt, hvis der blot ikke mangler Kapital, og hvis Foretagendet ledes med tilbørlig Samvittighedsfuldhed fra Exportørernes Side.
